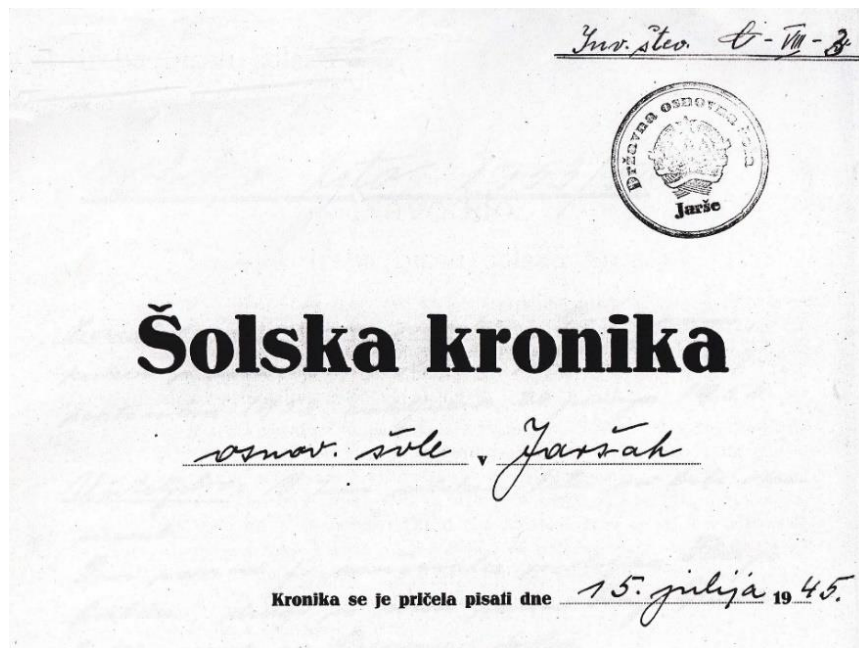

Osnovna šola Rodica
Domžale, Kettejeva cesta 13

OSNOVNA ŠOLA JARŠE PRI DOMŽALAH V ŠOLSKI KRONIKI IZ OBDOBJA 1945–1963

Splošne značilnosti, proslave, šolski izleti
in šolske organizacije

Raziskovalna naloga s področja zgodovine

Avtorici: **Eva Zarja Hrovat** in **Ariana Andoljšek**, 8.a

Mentorici: Vilma Vrtačnik Merčun in Saša Klemenc

Domžale, marec 2017

KAZALO

	Stran
1 Uvod	4
1.1 Cilji raziskave	4
1.2 Metode dela	4
1.3 Hipoteze	4
1.4 Značilnosti šolstva po drugi svetovni vojni	5
1.5 Prazniki in praznovanja v šolstvu po drugi svetovni vojni	6
1.6 Kratka zgodovina jarške šole	8
2 Kdo je pisal šolsko kroniko jarške šole?	9
3 Splošne značilnosti jarške šole v obdobju 1945–1963	11
4 Prireditve in proslave na jarški šoli v obdobju 1945–1963	16
5 Šolski izleti v obdobju 1945–1963	22
6 Šolske organizacije na jarški šoli v obdobju 1945–1963	23
7 Sklepne ugotovitve in preverjanje hipotez	26
7.1 Nekaj splošnih dejstev o jarški šoli	26
7.2 Prireditve in proslave v obdobju 1945–1963	26
7.3 Šolske organizacije in TVD Partizan	29
7.4 Preverjanje hipotez	31
8 Zaključek	33
9 Literatura in viri	34
10 Seznam slik in preglednic	34
11 Priloga: Izpisi iz šolske kronike	35

Slika na naslovni strani: Naslovnica šolske kronike **Državne osnovne šole Jarše**, ki se je v šolskem letu 1949/1950 preimenovala v **Osnovno šolo Jarše pri Domžalah**.

POVZETEK

Cilj raziskovalne naloge je bil izvedeti čim več iz šolske kronike šole, ki se je leta 1945 imenovala Državna osnovna šola Jarše, od leta 1949 do leta 1963 pa Osnovna šola Jarše pri Domžalah. Iz šolske kronike sva izpisali podatke o splošnih značilnostih, o proslavah in šolskih izletih ter o šolskih organizacijah. V obdobju 1945–1960 so otroci v jarški šoli obiskovali pouk od 1. do 4. razreda, v letih 1960–1963 pa tudi 5. razreda. Otroci so šolanje nadaljevali na nižji gimnaziji v Domžalah oz. na I. osnovni šoli Domžale, kakor se je preimenovala po šolski reformi leta 1958. Leta 1963 je šola v Jaršah postala podružnična šola I. osnovne šole Domžale. Na jarški šoli je v obdobju 1945–1963 poučevalo 13 učiteljev, skoraj ves čas Cvetka Flajs in šolski upravitelj Franc Flajs. V tem obdobju je jarško šolo obiskovalo povprečno po 110 učencev na leto, najmanj 80 (1948/1949) in največ 154 (1962/1963). Pouk je potekal v turnusih, saj so bile na šoli samo tri učilnice. V sodelovanju s krajevnimi organizacijami in tovarno Induplati so vsako leto prirejali praznovanja najbolj pomembnih državnih praznikov: dneva republike in prvomajskih praznikov ter dneva žena. Proslave so potekale v dvorani združnega doma v Grobljah ali v dvorani tovarne Induplati, ki je bila največja v okraju, ob praznovanju dneva republike novembra 1952 je sprejela 600 obiskovalcev. Političen vpliv na praznovanja se kaže v tem, da so leta 1946 praznovali tudi tri sovjetske praznike (dan ustanovitve Rdeče armade, obletnico smrti ruskega pisatelja Maksima Gorkega in obletnico oktobrske revolucije). Na šoli so bili učenci aktivni v pevskem zboru in v dramski skupini, v katerih so se pripravljali za nastope na krajevnih prireditvah. Imeli so tudi učne krožke, v katerih so boljše učenci pomagali učencem z učnimi težavami. Na koncu šolskega leta so imeli zaključne izlete. Na šoli sta delovali dve organizaciji: pionirska organizacija in društvo Rdečega križa. Pionirska organizacija je doživela različna obdobja razvoja, od tega, da so jo vodili krajevni mladinci, do vključitve v JPZ in začetka občinskih tekmovanj. V obdobju po letu 1952 je skoraj polovico učencev jarške šole sodelovalo v Telovadnem društvu Partizan Jarše, ki je delovalo pod okriljem tovarne Induplati.

ZAHVALA

Posebno bi se radi zahvalili najini mentorici, profesorici Vilmi Vrtačnik Merčun, za celoletno spremljanje najinega raziskovanja. Hvala tudi profesorici Saši Klemenc za strokovni pregled najinega dela.

1 UVOD

Za raziskovanje šolske kronike sva se odločili zato, ker sva želeli izvedeti več o zgodovini jarške šole, ki je v najinem domačem okolišu in je del naše šole. V letošnjem šolskem letu mineva 110 let, odkar je ta šola odprla svoja vrata. Še posebej naju je zanimalo, kaj je v šolski kroniki zapisano o proslavah in šolskih izletih, o šolskih organizacijah in interesnih dejavnostih ter kako je bila šola povezana s krajem.

1.1 CILJI RAZISKAVE

Cilj raziskave je bil iz šolske kronike ugotoviti dogajanje na jarški šoli v času od 1945 do 1963.

Praznovanja:

1. Katere praznike so praznovali v šolah po drugi svetovni vojni in na kakšen način?
2. Kako so potekale proslave?

Šolske dejavnosti in organizacije:

3. Katere šolske oziroma izvenšolske interesne dejavnosti so imeli v tem obdobju?
4. Ali so organizirali končne izlete?
5. Katere organizacije so imeli na šoli?

Povezanost s krajem:

6. Kako je šola sodelovala s krajevnimi organizacijami?
7. Na katerih krajevnih dogodkih je sodelovala tudi šola?

Splošno dogajanje:

8. Kako so na splošno dogajanje v šoli vplivali politični dogodki?

1.2 METODE DELA

Raziskovanje je potekalo po naslednjem zaporedju:

- izdelava delovnega načrta,
- zbiranje in pregled literature ter izdelava teoretičnega dela,
- analiza šolske kronike in razvrščanje gradiva po tematiki,
- pisanje povzetkov, razprave in zaključka,
- potrjevanje oziroma zavračanje hipotez.

1.3 HIPOTEZE:

Praznovanja:

1. Predvidevava, da so takrat praznovali vse tri tipe praznikov: državne, krajevne praznike ter začetek in konec pouka. Cerkvenih praznikov niso praznovali.
2. Za najbolj pomembne državne praznike so priredili proslavo, za manj pomembne pa ne.
3. Nekatero proslavo so imeli v šolskih prostorih, druge pa v krajevnih dvorinah.
4. Pri proslavah so sodelovali učenci in učitelji, včasih so povabili še krajevne in prostovoljne organizacije in druge posebne goste.

Šolske dejavnosti in organizacije:

5. Bil je bolj malo šolskih in izvenšolskih dejavnosti. Predvidevava, da so imeli na šoli pevski zbor in gledališki klub, mogoče tudi folklorno skupino, vsi pa so sodelovali na proslavah.
6. Na koncu leta so organizirali zaključni izlet.

7. Na šoli so imeli nekatere dobrodelne organizacije (npr. Rdeči križ).

Povezanost s krajem:

8. Šola je sodelovala s krajem ob praznovanju državnih praznikov, pa tudi na krajevnih dogodkih.

Splošno dogajanje:

9. Politika je močno vplivala na splošno šolsko dogajanje. To se je kazalo predvsem pri praznovanju državnih praznikov, npr. po sporu s Sovjetsko zvezo leta 1948 so se spremenila tudi nekatera praznovanja. Splošno družbeno vzdušje se je kazalo v čaščenju kulta osebnosti predsednika Tita, komunistične partije in socialistične družbene ureditve.

1.4 ZNAČILNOSTI ŠOLSTVA PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

»Po koncu druge svetovne vojne je šola z zmago revolucije postala sestavni del državnega aparata za marksistično preobrazbo celotne družbe. **Šolstvo se je režimski in državni ideologiji ne glede na mnenje stroke vedno in povsod podrejalo.** Da je šolstvo postalo poslušno orodje za vzgojo mladine po komunističnih ideoloških načelih, ga je bilo treba očistiti vsega, kar je oviralo ali preprečevalo njegovo ideološko čistost.«¹ »V obdobju enopartijskega totalitarnega sistema po drugi svetovni vojni je prišlo v šolstvu do toliko in tako globokih sprememb, kot v nobenem prejšnjem obdobju. Šolske reforme so od začetka izvajali ostro in brezkompromisno ter največkrat v nasprotju z mnenji strokovnjakov. Težave so se kopičile, sistematično reševanje pa se je začelo leta 1953 z ustanovitvijo zvezne komisije za reformo šolstva. **Celovit koncept prenove šolskega sistema so izvedli z reformo, ki je potekala med letoma 1958 in 1962.**«² »Njihov cilj je bila idejna čistost **vzgoje v socialističnem duhu.** Želeli so, da bi mladi mislili tako, kot misli partija, in so zato v kali zatirali vsako drugačno mišljenje. /.../ **Odvisnost od sovjetske pedagogike** se je nadaljevala tudi po vojni do spora s Sovjetsko zvezo leta 1948, ko so bili ukrepi na šolskem področju kopija šolstva v Sovjetski zvezi. /.../ Predvsem v prvih povojnih letih je bila šola tudi prostor diskriminacije otrok premaganih političnih in idejnih nasprotnikov. /.../ Take otroke so načrtno zapostavljali in preganjali. **Učitelji, ki so sprejeli vlogo priganjačev režimske ideologije,** so jim dajali nižje ocene in jim s tem preprečevali nadaljnje šolanje.«³

»**Verouk**, ki je bil v šoli od začetkov vseskozi obvezen učni predmet, je leta 1945 postal prostovoljni izbirni predmet. Starši so morali svoje otroke k verouku vsako leto posebej prijaviti, pri tem pa so bili izpostavljeni sistemskim grožnjam in pritiskom. Totalitarna oblast je želela obisk verouka v šoli najprej čim bolj zmanjšati, preden ga je leta 1952 iz vseh šol dokončno izgnala. /.../ Učitelji so morali še dolgo vsako leto preverjati, kateri učenci hodijo k župnijskemu pouku.«⁴ »Za izgradnjo idejne čistosti komunistične vzgoje je režimska šolska oblast vseskozi budno pazila na učitelje. /.../ Učitelj je moral za opravljanje tega poslanstva imeti idejno-politične kvalitete, ki so se kazale v uresničevanju marksističnega pogleda na svet. /.../ Vse, kar je oblast pri izvrševanju idejne čistosti oviralo, je odstranila. Nepopustljiva je bila zlasti z gonjo proti vernim in drugače mislečim. Vsako javno izkazovanje vernosti učiteljev je strogo kaznovala.«⁵ »Za verne učitelje je zato veljala prepoved opravljanja učiteljske poklica. /.../ Mnoge so javno smešili. Zaradi režimske gonje **proti vernim učiteljem** so mnogi učitelji v strahu za vsakdanji kruh zatajili svoje versko prepričanje.«⁶

¹ Stane Okoliš, Zgodovina šolstva na Slovenskem, Ljubljana, Slovenski šolski muzej, 2009, str. 108.

² Stane Okoliš, 2009, str. 109.

³ Stane Okoliš, 2009, str. 110-111.

⁴ Stane Okoliš, 2009, str. 112.

⁵ Stane Okoliš, 2009, str. 112-113.

⁶ Stane Okoliš, 2009, str. 114.

»Tako po vojni so ukinili meščanske šole in namesto njih odpirali **nižje gimnazije**. Leta 1958 so ukinili osemletno gimnazijo, ki je postala štiriletna. Obiskovali so jo lahko šele po končani osemletni osnovni šoli.«⁷

»Oblike starih praznovanj so prilagodili novi vsebini. Vlogo nekdanjih monarhov v šoli je s praznovanji njihovih rojstnih in drugih dni zamenjal **Titov kult** ter druge **množične mladinske prireditve**, npr.: Titova štafeta, kurirčkova torba, mladinske delovne brigade, srečanja in pogovori z borci NOB, pionirske igre, pionirski odredi na šolah, pionirski prapori itd. Nekatera praznovanja so nadomestili z odpravo verskih obredov, ki so bili povezani s šolo. Obred prejema svetega obhajila so nadomestili s sprejemom otrok v pionirsko organizacijo, sveto birmo s sprejemom v mladinsko organizacijo. Prav tako so ideologijo v šolo vnašali z izborom obveznega čtiva in s tem, da so iz šolskih knjižnic odstranili prepovedane knjige.«⁸

»Prva večja sistemska sprememba na osnovnošolskem področju po vojni je bil **temeljni zakon o sedemletnem obveznem šolanju leta 1946**. S tem zakonom je nastal poenoten sistem, ki so ga sestavljali **štirje razredi osnovne in trije razredi višje osnovne šole**. /.../ Leta **1950** so ponovno uvedli osemletno šolsko obveznost, del sedemletk pa spremenili v nižje gimnazije, ki so, tako kot višje, postale štiriletne. **Nižje gimnazije** so postale obvezne in so izgubile značaj izbirnih šol. Ruščina ni bila več obvezen prvi tuji jezik, prevode ruskih avtorjev pa so zamenjali z domačimi in v program uvedli **bralno značko**. Z odlokom, ki je 8. oktobra **1953** potrdil obvezno **osemletno šolanje** od 7. do 15. leta starosti, so v osnovnih šolah uvedli svobodne dejavnosti, ki so jih pozneje preimenovali v **šolske interesne dejavnosti** (kulturne in športne). Prirejati so začeli šolska tekmovanja na občinski, medobčinski in republiški ravni. **Šolske kuhinje** so začele delovati v šolskem letu 1954/1955.«⁹ »Število osnovnih šol se je po sprejemu zakona v šestdesetih letih začelo zmanjševati. Ukinjene so bile zlasti nižje organizirane enorazredne šole, nastajati pa so začele **popolne osemletke in štiriletne podružnice** osnovne šole. Po letu 1960 so začeli uvajati **dopolnilni pouk** za tiste, ki so zaostajali v znanju in **podaljšano bivanje** za tiste, ki so potrebovali varstvo ali pomoč pri učenju.«¹⁰

1.5 PRAZNIKI IN PRAZNOVANJA V ŠOLSTVU

Praznike in praznovanja v šolstvu lahko strnemo v tri večje sklope:

1. **Prazniki in pomembni dogodki v kraju** (nove pridobitve v kraju, nove stavbe, ceste itd., prihod pomembnih ljudi, procesije, shodi itd.).
2. **Prazniki kot del države, domoljubne, ideološke vzgoje** (državni in kulturni prazniki ter pomembni dnevi).
3. **Prazniki ob začetku in koncu šolskega leta ter ob začetku in koncu šolanja** (prvi in zadnji šolski dan, šolski izleti, valeta, matura, obletnice valeta, mature).¹¹

⁷ Stane Okoliš, 2009, str. 113-116.

⁸ Stane Okoliš, 2009, str. 118.

⁹ Stane Okoliš, 2009, str. 119.

¹⁰ Stane Okoliš, 2009, str. 120.

¹¹ Marjetka Balkovec Debevec, O praznikih in praznovanju v šolstvu skozi čas: od cesarjevega rojstnega dne do dneva selfijev, Prazniki in praznovanja v šolstvu nekoč in danes – primerjava, Zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Ljubljana, ZPMS, 2016, str. 14-19.

Pomembni državni prazniki po drugi svetovni vojni

Opise najpomembnejših državnih praznikov po drugi svetovni vojni povzemava po razstavi Nikoli ni bilo bolje?¹²

Novo leto (1. in 2. januar)

»Novo leto so Jugoslovani pričakali v lastnem domu, okrašenem z novoletno ali božično smreko, v družbi ali ob televizijskem programu, medtem ko so javne proslave organizirali v hotelih in restavracijah. Mediji so redno spremljali, kako so se od starega leta poslavljali Tito in drugi politiki. Ker je proslavljanje novega leta prevzelo tudi del božičnih slovesnosti, je imelo večji pomen kot v prvi polovici stoletja. Dedek Mraz je postal splošno sprejet lik v celotni Jugoslaviji, zanj so organizirali dobrodošlice, priložnostne predstave, celo mesta dedka Mraza, ki so jih otroci organizirano obiskovali.«¹³ Praznovanju novega leta sta sledila dva prosta dneva.

Dan žena (8. marec)

»Kot mednarodni praznik je izhajal iz tradicije ženskih delavskih protestov v New Yorku v 19. stoletju, iz odločitev s konference žensk, ki jo je leta 1910 organizirala Socialistična internacionala v Kopenhagnu, iz protestov ruskih delavk leta 1917 ter proslav v Sovjetski zvezi. Ženske v Jugoslaviji so določeno politično enakopravnost imele že v okviru Osvobodilne fronte, še zlasti zahvaljujoč delovanju Protifašistične fronte ženk, volilno pravico pa so dobile leta 1945. Vključevanje žensk v družbeno življenje in svet dela je najpogosteje pomenilo, da so opravljale tri vloge – bile so tako delavke kot gospodinje in matere. /.../ V zgodnjem socializmu je bil dan žena s prireditvami, z zborovanji in govori izrazito politično obarvan, pozneje pa se je ta naboj izgubil in je postal priljubljen praznik, ki so ga voščili z rožami in drugimi darili. Otroci so ga praznovali na proslavah, delavci in delavke pa na kosilu ali večerji, ob druženju, zabavi ali izletu, najpogosteje ob skrajšanem delovnem urniku.«¹⁴

Praznik dela (1. in 2. maj)

»Mednarodni praznik dela, pogosteje imenovan 1. maj, se je v Jugoslaviji kot državni praznik praznoval z dvema prostima dneva. Zgodovina praznika sega v 19. stoletje, vse do delavskih protestov v Čikagu 1. maja 1886 in odloka Prvega kongresa Druge internacionale iz leta 1889 o vzpostavitvi praznika v spomin na čikaške žrtve in zahteve. V povojni Jugoslaviji poudarek ni bil več na boju za delavske pravice, krajši delovni dan, pravičnejše plačilo, prepoved otroškega dela, obvezno socialno in zdravstveno zavarovanje, temveč so v novih družbenopolitičnih okoliščinah poudarjali močno vlogo delavskega razreda v socialistični družbi. V zgodnjem socializmu so bile v navadi množične prvomajske parade, s katerimi so poudarjali splošnoljudski značaj praznika. Pozneje se je v večjih mestih obdržal javni značaj slovesnosti, vendar s slabljenjem političnih sporočil. Prevladale so zabavne vsebine, vse več državljanov pa je samostojno odhajalo na izlete in potovanja ter uživalo v spomladanskem vremenu, odpiranju počitniških hišic po zimskih mesecih, prvem kopanju v morju ali pripravo žara. V Beogradu so prirejali vojaške parade, ki so jih s svečanih tribun opazovali najvišji državni voditelji z gosti.«¹⁵

Dan mladosti (25. maj)

»Čeprav je bil Titov rojstni dan 7. maja, je bil bolj znan njegov drugi rojstni dan, povezan z napadom nemških vojaških sil na Drvar v Bosni in Hercegovini 25. maja 1944. Tito je tedaj

¹² Zapisi na razstavi Nikoli ni bilo bolje? Modernizacija vsakdanjika v socialistični Jugoslaviji (1945-1991), Muzej novejšje zgodovine Slovenije, oktober 2016.

¹³ Razstava Nikoli ni bilo bolje?, oktober 2016.

¹⁴ Razstava Nikoli ni bilo bolje?, oktober 2016.

¹⁵ Razstava Nikoli ni bilo bolje?, oktober 2016.

komaj ušel iz sovražnikovega obroča in nadaljeval svoje dolžnosti vrhovnega poveljnika Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Mladinci so že leta 1945 začeli praznovati Titov rojstni dan s štafetnim tekom in prenašanjem štafete palice; 25. maja so jo osebno predali predsedniku Republike. Tito je prvo štafeto prevzel v Zagrebu, med letoma 1946 in 1956 jo je sprejemal pred Belim dvorom v Beogradu. Hkrati so po vsej državi potekali številni lokalni štafetni teki in se izdelovale štafete palice posameznih družb, organizacij in podjetij, tudi te so predajali predsedniku. Od leta 1956 je bila slovesnost na stadionu Jugoslovanske ljudske armade v Beogradu, ne več samo v čast Titovega rojstnega dne, od leta 1957 se je ta dan proslavljala tudi kot dan mladosti. S tem je bila sprejeta Titova želja, da bo ta dan posvečen jugoslovanski mladini, njeni telesni in duhovni moči. Na stadionu so vse do leta 1987 pripravljali množično proslavo z množičnimi vajami mladincev iz vse države, po pretečeni poti, ki je šla skozi različne kraje, je na stadion prišla tudi glavna štafeta palica kot simbol vseh drugih, nosila pa je rojstnodnevno sporočilo. Po Titovi smrti je štafeto prejemal predsednik Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Štafeta mladosti in množična slovesnost na stadionu sta bila simbola enotnosti in vztrajnosti mladih v gradnji socializma. Na tisoče otrok in odraslih je Titu ob njegovem rojstnem dnevu pošiljalo pisma, risbe, ročna dela in druga darila, mediji pa so redno obveščali o slovesnostih in širili pozitivna čustva ob ohranjanju kulta Josipa Broza Tita.«¹⁶

Dan republike (29. in 30. november)

»Dan Republike so praznovali v spomin na odlok II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, kjer je bilo 29. novembra 1943 razglašena Demokratična federativna Jugoslavija kot nova državna skupnost enakopravnih jugoslovanskih narodov in narodnosti. Datum je bil vpisan tudi v jugoslovanski grb, natančno po dveh letih pa je bila na zasedanju Narodne skupščine v Beogradu razglašena Federativna ljudska republika Jugoslavija. Ta najpomembnejši državni praznik se je raztegnil na dva dela prosta dneva. V čast Republiki so izstrelili salve, učence prvih razredov osnovnih šol pa so v dnevih pred praznikom sprejemali v Zvezo pionirjev Jugoslavije in tako začeli proces njihovega oblikovanja v socialistične državljane. Slavnostne seje in akademska zborovanja ter odpiranje novih objektov so bili ustaljeni rituali ob prazniku, ki se je spremenil v večdnevno javno praznovanje. V teh dela prostih dnevih, ki so bili po navadi združeni s konci tedna, so svojo priložnost videle turistične agencije; te so od šestdesetih let ponujale krajša in daljša potovanja po državi in tujini. Kljub temu je večina praznične dni preživela ob sprostitvi, na izletih in obiskih rojstnih krajev, kjer so pogosto sodelovali pri kmečkih delih.«¹⁷

1.6 ZGODOVINA JARŠKE ŠOLE

»Šolsko zemljišče je občina odkupila od Alfonza barona Wurzbacha. Poslopje so začeli zidati leta 1905, končali pa leta **1906**. Največ denarja za izgradnjo je prispeval Peter Majdič, zato mu je Občina Jarše v šoli vzdala spominsko ploščo. Pri šoli je stal vodnjak za zajem podzemne vode, nekaj metrov stran pa je bila drvarnica. Območje šole je omejevala žičnata ograja. V pritličju stavbe je bila učilnica za prvi razred ter dve stranišči, eno za učitelja, drugo za učence. V pritličju je imel učitelj tudi svoje stanovanje. V prvem nadstropju je bila učilnica za drugi razred, dve stranišči, soba šolskega upravitelja in njegovo stanovanje. Stavba je imela tudi klet, v kateri sta bila dva ločena prostora.«¹⁸

¹⁶ Razstava Nikoli ni bilo bolje?, oktober 2016.

¹⁷ Razstava Nikoli ni bilo bolje?, oktober 2016.

¹⁸ Šola ob bregu Mlinščice, zbornik ob 100-letnici javnega šolstva v Jaršah, 1906–2006, Rodica, OŠ, 2006, str. 5-10.

»Med 2. svetovno vojno so se v pritličje šole vselili nemški vojaki, ki so okna spremenili v strelske line in šolo obdali z dodatno žičnato ograjo. 22. marca 1944 so partizani šolo požgali, nakar je samevala, dokler je niso krajanji s prostovoljnim delom obnovili. Ponovno je bila odprta 14. septembra 1947. V prvem nadstropju so tedaj združili sobi upravitelja in pridobili še eno učilnico. Kuhinja je postala pisarna, shramba poleg nje pa kabinet. V pritličju so prostori ostali enaki, le učiteljeva pisarna se je spremenila v kuhinjo.«¹⁹

Slika 1: Slovesnost ob odprtju obnovljene jarške šole 14. 9. 1947. Na odru je šolski upravitelj Franc Flajs, ki je predstavil potek obnove med vojno požgane jarške šole (šolski arhiv).

2 KDO JE PISAL ŠOLSKO KRONIKO?

Večino šolske kronike, ki sva jo analizirali v tej raziskovalni nalogi, je napisal šolski upravitelj Franc Flajs. Jarško šolo je vodil od septembra 1946 pa do leta 1963, ko je bil imenovan za ravnatelja II. osnovne šole v Domžalah. Ker je kronika odvisna od kronista, ki jo vodi, naj na tem mestu predstaviva njenega avtorja.

Slika 2: Podpis Franca Flajsa po zapisu v šolski kroniki v šolskem letu 1946/1947, za njegovo prvo šolsko leto v jarški šoli (šolski arhiv).

¹⁹ Šola ob bregu Mlinščice, zbornik, 2006, str. 5-8.

O življenju šolskega upravitelja povzemava zapis v Občinskem poročevalcu, ki je bil objavljen po njegovi smrti julija 1971.

Šolskega upravitelja Franceta Flajsa ni več²⁰

Slika 3: Franc Flajs, slika povzeta po Občinskem poročevalcu septembra 1971.²¹

»Iz rojstne vasi Soča na Tolminskem, ki je bila takrat, ko je končal študije, pod italijansko okupacijo, ga je življenjska in politična pot zanesla prek takratne meje najprej na Gorjušo na Gorenjskem, potem na Kog na Štajerskem. Maja 1941 so ga Nemci kot zavednega slovenskega učitelja internirali na Ptuj, nakar so ga izgnali v Ljubljano. Marca so ga aretirali Italijani. Okusil je grenkobo v Gonarsu, Monigo in Visku – vse do zloma Italije v septembru 1943. Potem je živel v domačem kraju kot partizanski učitelj in šolski nadzornik za bovški okraj. Sodeloval je pri organiziranju slovenskega šolstva na Primorskem. Jeseni 1944 je delal v tehniki Briško–Beneškega odreda, leta 1945 pa kot okrajni šolski nadzornik v Tolminu in v Brdih. Septembra 1946 je prišel v Jarše, kjer je učil in vzgajal skoraj do dne, ko je zapustil šolske klopi in odšel v pokoj. Polovico svojega življenjskega dela je pustil v naših glavah in srcih. Vsem Jaršanom in Rodičanom mlajšega rodu je vcepljal znanje in predvsem svojo trdno življenjsko silo. Bil je strog, toda človek in učitelj. Takega ga poznamo v Jaršah in na Rodici več kot 25 let. Bil je učitelj v pravem pomenu besede, tisti, ki je vedno na široko, pa vendar skrbno sejal seme znanja, z ljubeznijo spremljal našo rast in zadovoljno, očetovsko dobrohotno zrl na učence, ki so odraščali in pripravljani v njegovi šoli prevzemali nase breme življenja.

Zaradi njegovega toplega človeškega odnosa, razumevanja vseh težav, ki jih zlasti v času po vojni ni bilo malo, smo ga vsi spoštovali in imeli radi. Vseskozi je bil skromen, pa vendar neumoren organizator življenja na vasi, pa naj si bo kulturnega, socialnega ali političnega. To je delal s srcem, zato so mu ljudje verjeli, mu zaupali in sledili. Ni delal za nagrade, priznanja. Njegova nagrada je bilo življenje, ki je klilo iz semena, ki ga je posejal.

Želimo ti povedati, dragi naš učitelj, da si ga posejal dobro. Vsi mi, ki si nas učil in nam razdajal svojo dušo, smo tvoje novo življenje, ki bo živelo naprej, trdno, človeško, slovensko in pošteno – kot si bil ti. Na zadnji poti so pokojnega učitelja spremili mnogi njegovi stanovski tovariši in prijatelji, predstavniki občinske skupščine Domžale in zastopniki vseh družbenopolitičnih organizacij domžalske občine. Od njega so se poslovili tov. Lenič Jernej, ki je opisal življenjsko pot pokojnega in se mu zahvalil za vse njegovo ogromno in nesebično delo, v imenu nekdanjih internirancev Nace Vodnik, v imenu njegovih učencev pa Jože Knep iz Jarš, kjer je pokojni več let poučeval, ter Merčun Ciril v imenu prosvetnih delavcev.

V slovo mu je zaigrala domžalska godba, pevci društva upokojencev pa zapeli tri pesmi.

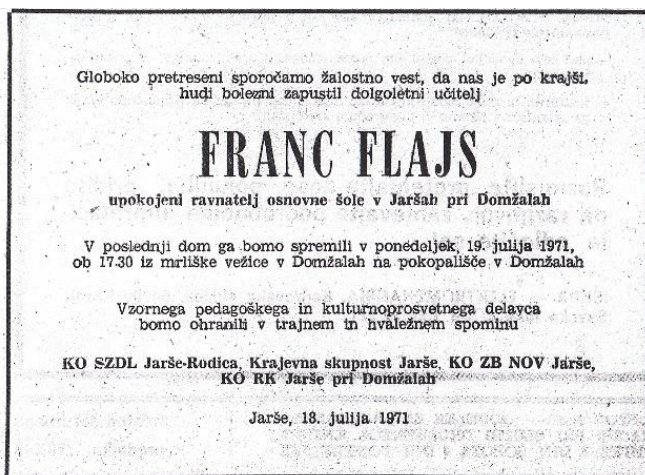
Že se je dan nagibal proti večeru, ko so se številni prapori zadnjikrat poklonili spomenu našega dobrega in požrtvovalnega učitelja in vzgojitelja.

²⁰ Občinski poročevalec, glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Občine Domžale, leto X, št. 7, Domžale, 15. 9. 1971.

²¹ Občinski poročevalec, leto X, št. 7, Domžale, 15. 9. 1971.

Prijatelj France! Naj ti bo lahka slovenska zemlja! Mi, tvoji stanovski tovariši in prijatelji pa te bomo ohranili v najlepšem spominu.«²²

V časopisu Delo so bile 19. 7. 1971 za umrlim Francem Flajsom objavljene kar štiri osmrtnice. Pod prvo so podpisani učitelji in učenci Osnovne šole Vencija Perka v Domžalah, kamor je z jarške šole leta 1963 odšel za ravnatelja, pod drugo je podpisana Občinska skupščina in družbenopolitične organizacije Občine Domžale, pod tretjo pa KO SZDL Jarše–Rodica, Krajevna skupnost Jarše, KO ZB NOV Jarše, KO RK Jarše pri Domžalah in pod četrto člani njegove družine in drugi sorodniki. Vse to nam kaže, da je imel zelo pomembno družbeno vlogo v številnih družbenih organizacijah na domžalskem območju.

Slika 4: Ena izmed štirih osmrtnic za Franca Flajsa v časopisu Delo, 18. julija 1971.

3 SPLOŠNE ZNAČINOSTI JARŠKE ŠOLE V OBDOBJU 1945–1963

Iz šolske kronike sva izpisali podatke o začetku in koncu pouka v posameznih šolskih letih, o semestralnih počitnicah, o učiteljih in o številu razredov na jarški šoli.

Preglednica 1: Začetek in konec pouka ter semestralne počitnice v obdobju 1945–1963

<i>Šolsko leto</i>	<i>začetek pouka</i>	<i>semestralne počitnice</i>	<i>konec pouka</i>
1944/1945	8. 6. 1945	jih ni bilo	15. 7. 1945
1945/1946	15. 9. 1945	ni podatka	30. 6. 1946
1946/1947	15. 9. 1946	božične: 23. 12. 1946–2. 1. 1947, velikonočne: 4. 4.–8. 4. 1947	ni podatka
1947/1948	15. 9. 1947	ni podatka	26. 6. 1948
1948/1949	3. 9. 1948	15. 1.–31. 2. 1949	ni podatka
1949/1950	3. 9. 1949	11. 1.–25. 1. 1950	26. 6. 1950
1950/1951	1. 9. 1950	ni podatka	24. 6. 1951
1951/1952	1. 9. 1951	ni podatka	24. 6. 1952
1952/1953	1. 9. 1952	ni podatka	24. 6. 1953
1953/1954	7. 9. 1953	ni podatka	24. 6. 1954

²² Šolskega upravitelja Franceta Flajsa ni več, Občinski poročevalec, leto X, št. 7, Domžale, 15. 9. 1971.

1954/1955	1. 9. 1954	ni podatka	24. 6. 1955
1955/1956	6. 9. 1955	ni podatka	26. 6. 1956
1956/1957	15. 9. 1956*	15. 1.–1. 2. 1957	26. 6. 1957
1957/1958	5. 9. 1957	15. 1.–1. 2. 1958, pouka prosti dnevi: 27. 4.–2. 5.	26. 6. 1958
1958/1959	5. 9. 1958	21. 1.–3. 2. 1959	26. 6. 1959
1959/1960	5. 9. 1959	ni podatka	26. 6. 1960
1960/1961	5. 9. 1960	21. 1.–3. 2. 1961, za novo leto 3 dni, prosti tudi državni prazniki	26. 6. 1961
1961/1962	5. 9. 1961	21. 1.–3. 2. 1962	26. 6. 1962
1962/1963	5. 9. 1962	21. 1.–17. 2. 1963**	26. 6. 1963

*zaradi otroške paralize in meningitisa.

**zaradi hudega mraza

Po koncu druge svetovne vojne so želeli izostanek pouka čim hitreje nadomestiti, zato so organizirali pouk za šolsko leto 1944/1945, čeprav se je šolsko leto že skoraj iztekalo. Pouk se je vršil v zasilnih prostorih grobeljskega misijonišča (jarška šola je po požaru 22. marca 1944 že več kot leto dni razpadala) in je trajal dober mesec, od 8. junija do 15. julija 1945.

V šolskih letih 1945/1946 do 1947/1948 so pouk začeli 15. septembra, nato 1. septembra z nekaterimi izjemami, npr. šolsko leto 1956/1957 so začeli 15. septembra zato, ker je v tem času razsajala otroška paraliza in meningitis. Kasneje so s poukom začeli 5. septembra (od 1957/1958 dalje).

V šolskem letu 1946/1947 je bilo konec prvega polletja po proslavi ob slovenskem kulturnem prazniku (8. 2.), v šolski kroniki pa ni navedeno, če so koncu polletja sledile tudi semestralne počitnice. Kronist omenja le božične (do 23. 12. do 2. 1.) in velikonočne počitnice (od 4. do 8. 4.). Po šolskem letu 1948/1949 so bile semestralne počitnice v drugi polovici januarja in so trajale od 13 do 16 dni. Izjema je bilo šolsko leto 1962/1963, ko so se zaradi hudega mraza podaljšale še za 14 dni. Poleg semestralnih počitnic med obema polletjema so bili učenci prosti tudi ob državnih praznikih. Državni praznik 27. aprila (dan OF) se je za učence podaljšal do praznika dela 1. in 2. maja (npr. v šolskem letu 1957/1958). Sklepava, da je bilo podobno tudi v preostalih šolskih letih, čeprav kronist Franc Flajs tega ne omenja.

Pouk so zaključili 24. ali 26. junija, razen v skrajšanem šolskem letu 1944/1945, ko se je zaključil 15. julija 1945, in v prvem popolnem povojnem šolskem letu (1945/1946), ko se je zaključil 30. junija 1946.

Preglednica 2: Učitelji na jarški šoli v obdobju od 1945 do 1963

Šolsko leto	Šolski upravitelj	učitelji	št. učiteljev	št. razredov
1944/1945	Viljem Rožič	Angela Janša	2	4
1945/1946	Viljem Rožič	Anica Dolenc	2	4
1946/1947	Viljem Rožič, Franc Flajs	Anica Dolenc/Kovač, Cvetka Šajna, Franc Čampa (verouk)	3	4
1947/1948	Franc Flajs	Anica Kovač, Cvetka Flajs, Franc Čampa (verouk)	3	5
1948/1949	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Franc Čampa (verouk)	2	4
1949/1950	Cvetka Flajs	Mara Pangeršič in Vida Jenčič (vsaka pol šol. leta)	2	4
1950/1951	Franc Flajs	Cvetka Flajs	2	4
1951/1952	Franc Flajs	Cvetka Flajs	2	4
1952/1953	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Miha Lenardič	3	4
1953/1954	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Miha Lenardič	3	4
1954/1955	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan,	4	4

		Miha Lenardič		
1955/1956	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič	4	4
1956/1957	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič (honorarno)	4	4
1957/1958	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič (honorarno)	4	4
1958/1959	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič (honorarno)	4	4
1959/1960	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič (honorarno)	4	4
1960/1961	Franc Flajs	Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Miha Lenardič (honorarno), Rajko Ramelič (pripravnik)	5	5
1961/1962	Franc Flajs	Pavla Cilenšek, Franc Poznič* (angleščina), Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Rajko Ramelič	6	5
1962/1963	Franc Flajs	Pavla Cilenšek, Franc Poznič* (angleščina), Cvetka Flajs, Lidija Panjan, Rajko Ramelič	6	5

*Franc Poznič je prihajal iz I. OŠ Domžale in je poučeval samo angleščino v 5. razredu.

Na državni osnovni šoli v Jaršah je bil večino obravnavanega časa pouk za prve štiri razrede osnovne šole, po njej pa so učenci šolanje nadaljevali na nižji gimnaziji. Tako je bilo do spremembe šolske zakonodaje v letu 1958, ko so nižje gimnazije ukinili in jih nadomestili z višjimi razredi osnovne šole. Pet let kasneje, 1. 1. 1963, je jarška šola postala podružnična šola I. osnovne šole v Domžalah, ki je imela popolno osemletko.

Slika 5: Izgled jarške šole od obnove 1947 do prenove leta 1983 (šolski arhiv).

Na jarški šoli je v letih od 1945 do 1963 poučevalo 13 učiteljev. Prvi dve povojni šolski leti sta bila na šoli samo dva učitelja, ki sta imela kombiniran pouk (1. in 2. razred ter 3. in 4. razred). Predvojna učitelja, Angela Janša in Viljem Rožič, sta se kmalu po koncu vojne upokojila. Angelo Janša je nadomestila učiteljica Ana Dolenc, por. Kovač, šolskega upravitelja pa Franc Flajs. Do vključno šolskega leta 1948/1949 je na jarški šoli **verouk** poučeval mengeški župnik Franc Čampa. Da verska vzgoja ni bila zaželen predmet, kaže na to, da so se morali učenci nanj posebej prijaviti. Kronika navaja, da se je na verouk v šolskem letu 1948/1949 vpisalo 69 učencev, kar predstavlja 85 % učencev. Od šolskega leta 1949/1950 naprej kronist verouka ne omenja več.

V obravnavanih 19-ih šolskih letih so se učitelji bolj ali manj menjavali. Ugotovili sva dolžino njihovega poučevanja v jarški šoli po drugi svetovni vojni, kar kaže tudi spodnja preglednica.

Preglednica 3: Učitelji na jarški šoli v letih 1945–1963

<i>Učitelj</i>	<i>obdobje poučevanja</i>	<i>število šol let</i>
Angela Janša	1944/1945	1
Viljem Rožič	1944/1945–1946/1947	3
Franc Čampa*	1945/1946–1948/1949	4
Franc Flajs	1946/1947–1962/1963, razen 1949/1950	16
Cvetka Šajna, por. Flajs	1946/1947–1962/1963	17
Anica Dolenc, por. Kovač	1945/1946–1947/1948	3
Mara Pangeršič	1949/1950 (pol leta)	1
Vida Jenc	1949/1950 (pol leta)	1
Miha Lenardič	1952/1953–1960/1961	9
Lidija Panjan	1954/1955–1962/1963	9
Rajko Radmelič	1960/1961–1962/1963	3
Pavla Cilenšek, por. Ježek	1961/1962–1962/1963	2
Franc Poznič**	1961/1962–1962/1963	2
skupaj 13 učiteljev	1945–1962	19

*Poučeval je samo verouk. **Poučeval je samo angleščino v 5. razredu.

V letih od 1945 do 1963 je na jarški šoli poučevalo 13 učiteljev. Največ let sta v tem obdobju poučevala Cvetka Flajs in Franc Flajs (17 oz. 16 šolskih let). Po devet šolskih let sta poučevala Miha Lenardič in Lidija Panjan. Vsi ostali učitelji so poučevali krajši čas.

Slika 6: Šolski upravitelj Franc Flajs in učiteljka Lidija Panjan ter Miha Lenardič okoli leta 1955 (šolski arhiv).

Preglednica 4: Število učencev na jarški šoli v letih 1945–1963

<i>Šolsko leto</i>	<i>število učencev</i>	<i>število razredov</i>	<i>št. prostorov za poučevanje</i>	<i>čas pouka dopoldne/popoldne</i>	<i>število učiteljev</i>	<i>št. učencev na učitelja</i>
1944/1945	86	4	1	dopoldne/popoldne	2	43
1945/1946	93	4	1	dopoldne/popoldne	2	47
1946/1947	102	4	3	dopoldne/popoldne	3	34
1947/1948	92	5	3	dopoldne/popoldne	3	31
1948/1949	80	4	3	dopoldne/popoldne	2	40
1949/1950	81	4	3	dopoldne/popoldne	2	41
1950/1951	86	4	3	dopoldne/popoldne	2	43
1951/1952	92	4	3	dopoldne/popoldne	2	46
1952/1953	96	4	3	dopoldne/popoldne	3	32
1953/1954	102	4	3	dopoldne/popoldne	3	34
1954/1955	132	4	3	dopoldne/popoldne	4	33

1955/1956	122	4	3	dopoldne/popoldne	4	31
1956/1957	123	4	3	dopoldne/popoldne	4	31
1957/1958	120	4	3	dopoldne/popoldne	4	30
1958/1959	125	4	3	dopoldne/popoldne	4	31
1959/1960	120	4	3	dopoldne/popoldne	4	30
1960/1961	151	5	3	dopoldne/popoldne	5	30
1961/1962	148	5	3	dopoldne/popoldne	5	30
1962/1963	154	5	3	dopoldne/popoldne	5	31
povprečno	110	/	/	/	/	/

* v zasilnih prostorih predvojnega misijonišča.

Slika 7: Cvetka in Franc Flajs z učenci 2. razreda v šolskem letu 1951/1952 (šolski arhiv).

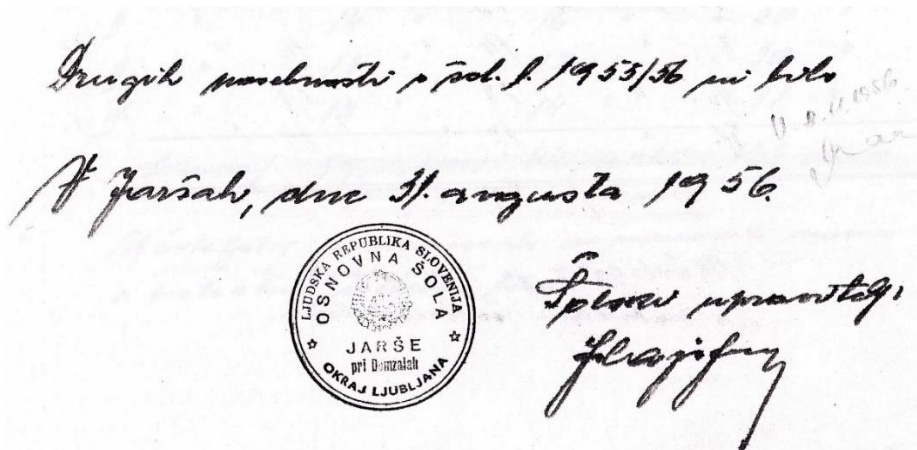
V 19-ih povojnih letih je jarško šolo obiskovalo povprečno po 110 učencev na leto. Večinoma so obiskovali pouk od 1. do 4. razreda, razen v treh šolskih letih (od 1960 do 1963), ko so imeli na šoli tudi 5. razred. Obiskovanje 5. razreda v Jaršah so spodbudili starši, češ da imajo učenci iz Zgornjih Jarš preveč hoje do I. OŠ Domžale. Ko je jarška šola s 1. 1. 1963 postala podružnična šola I. OŠ Domžale, ta argument ni več zadoščal, saj je se je šolsko območje I. OŠ Domžale razširilo na nekdanje šolsko območje jarške šole.

V prvih dveh povojnih letih, dokler niso obnovili treh učilnic jarške šole, je bil pouk v turnusu v zasilnih prostorih nekdanjega misijonišča v Grobljah. Tudi kasneje je večina učencev imela pouk v turnusu, razen 4. razreda, ki je imel pouk v dopoldanskem času (npr. v šolskem letu 1960/1961). Podatkov za vsa leta o pouku v turnusih ni, vendar so nekateri razredi imeli gotovo pouk v turnusu, ker so bile na voljo samo tri učilnice.

Ves čas, razen v zadnjih treh letih, so učitelji poučevali učence v vseh štirih razredih osnovne šole. V prvih dveh letih sta oba učitelja na šoli imela kombiniran pouk, 1. in 2. razred skupaj ter 3. in 4. razred skupaj. Kasneje je bil delno kombiniran, saj so trije učitelji poučevali učence štirih razredov. Ko sta na šoli ostala le dva učitelja, šolski upravitelj Franc Flajs in njegova žena Cvetka Flajs, sta imela razredni pouk v turnusu. Cvetka Flajs je npr. poučevala drugi razred dopoldne, prvi pa popoldne, Franc Flajs pa je imel kombiniran pouk samo dopoldne in sicer za tretji in četrti razred skupaj. Vpeljal je tako imenovani »direkten in individualni pouk« (npr. v šolskem letu 1950/1951). V naslednjem šolskem letu pa so vsi učenci imeli razredni pouk, dopoldan sta imela pouk drugi in četrti razred, popoldan pa prvi in tretji razred. Stanje se je

normaliziralo šele v šolskem letu 1954/1955, ko so na šoli učili štirje učitelji, vsak svoj razred. Ko je bilo na šoli pet razredov, je poučevalo pet učiteljev.

V tem obdobju so imeli učitelji v razredu različno število učencev. Največ učencev na učitelja prišlo v obdobju, ko sta na jarški šoli poučevala le dva učitelja. V učilnici jih je bilo največ v šolskem letu 1945/1946, ko sta imela učitelja kombiniran pouk (46 učencev na učitelja). Ko sta dva poučevala po dva razreda, enega dopoldne in drugega popoldne, sta bila tudi zelo obremenjena. V celotnem obdobju je prišlo na učitelja povprečno 30 in več učencev.

Slika 8: Od šolskega leta 1949/1950 je šola uporabljala nov žig (šolski arhiv).

4 PRIREDITVE IN PROSLAVE NA JARŠKI ŠOLI V OBDOBJU 1945–1963

Šolska kronika skoraj vsako leto prinaša zapise o proslavah, vendar pa so ti skopi, manj podrobni, kot bi si želeli. Verjetno se je kronistu zdelo samoumevno praznovanje nekaterih praznikov (npr. Prešernovega dneva) in jih zato vsako leto ni omenjal.

V letih od 1945 do 1963 so na jarški šoli praznovali naslednje praznike:

- 8. februar - Prešernov dan in slovenski kulturni praznik,
- 23. februar - obletnica ustanovitve Rdeče armade (samo prvo povojno leto),
- 8. marec - dan žena,
- 27. april - obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte,
- 1. maj - praznik dela,
- 9. maj - dan zmage,
- 25. maj - dan mladosti,
- 18. junij - obletnica smrti ruskega pisatelja Maksima Gorkega (samo prvo povojno leto),
- 27. oktober in 7. november - kot obletnico oktobrske revolucije,
- 29. november - dan republike,
- 5. december - miklavževanje (samo prvo leto po vojni),
- 22. december - dan ustanovitve II. proletarske brigade,
- 30. december - novoletna jelka.

Proslava dvicentletja praznikov:
 Pile so v poslušnem domu, Grobčak, Glavni
 spored proslav so imeli solski otroci. Nastopili
 so s primerjanimi deklamacijami, peserami, tuc.
 karus in puzerami. Dan republike 29. 11. 1950
 so uprizarili Portorož izvor, Šelk in smrt, ob
 desetletnici O.F. po igro s treh delovnih „Hras-
 lov log“ Obe svincedni sta delovni uspehi: Ipi. mas.
 karavak je sodeloval tudi norovi pbor, Indu-
 striati in javnih.

Novoletna jelka:
 Novoletna jelka smo puzedili 30. decembra 1950
 v poslušnem domu. OLB Komunita je prispa:
 Slika 9: Primer zapisa o proslavah iz šolskega leta 1950/1951 (šolski arhiv).

Preglednica 5: Proslave v jarški šoli v obdobju 1945–1963

Šol. leto/ praznik	45 46	46 47	47 48	48 49	49 50	50 51	51 52	52 53	53 54	54 55	55 56	56 57	57 58	58 59	59 60	60 61	61 62	62 63
8. feb.	x	x		x														
23. feb.	x																	
8. mar.						x	x	x	x								x	x
27. apr.	x	x	x	x	x													
1. maj	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				x
9. maj	x	x												x				
24. maj									x						x			
25. maj									x						x			
18. jun.	x																	
27. okt.		x																
7. nov.													x					
29. nov.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. dec.	x																	
22. dec.	x																	
30. dec.						x	x											

8. FEBRUAR - SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK:

- 1945/1946: Bila je šolska proslava, ki je dobro uspela. Zbirali so denarna sredstva za »izpopolnitev« dvorane v šolskem poslojpu, ki bo služila za razne prireditve.
- 1946/1947: S proslavo se je zaključilo prvo polletje, sodelovale so vse organizacije kraja, največ točk so imeli pionirji.
- 1948/1949: Proslava ob stoletnici smrti pesnika Franceta Prešerna. Proslava je bila v šoli, s šolsko mladino pa so sodelovale tudi krajevne organizacije.

Proslava 8. februarja, ob slovenskem kulturnem prazniku, je v šolski kroniki omenjena samo trikrat, čeprav so se Franceta Prešerna verjetno spominjali vsako leto. V prvem povojnem letu 1945/1946 so na proslavi zbirali denar za dvorano v šolskem poslojpu. Glede na to, da posebnega prostora za dvorano v jarški šoli ni bilo, predvidevava, da so za to namenili največjo

učilnico v pritličju šole (danes je tam telovadnica). V šolskem letu 1946/1947 so s Prešernovo proslavo zaključili prvo polletje. Posebno slovesno so proslavili 100-letnico smrti Franceta Prešerna 8. februarja 1949. Na proslavi so sodelovale tudi krajevne organizacije.

23. FEBRUAR:

- 1945/1946: 28. obletnica ustanovitve Rdeče armade.

Prvo povojno leto se je čutil vpliv Sovjetske zveze, kar se posebno kaže pri proslavah. Obletnico ustanovitve Rdeče armade so proslavili le leta 1946, kar kaže na velik vpliv Sovjetske zveze v tistem času.

8. MAREC- DAN ŽENA²³

- 1951/1952: Šola je priredila javno proslavo za občinstvo šolskega okoliša.
- 1952/1953: Za dan žena so priredili proslavo skupaj z delavskim kolektivom tovarne Induplati. Povabljene so bile tudi vdove in matere padlih partizanov.
- 1953/1954: Proslavo so priredili skupaj s slušateljicami višje gospodinjske šole v Grobljah, saj je bil tega dne zaključek trimesečnega gospodinjskega tečaja. Po proslavi so prodajali pecivo, ki so ga spekle tečajnice.
- 1961/1962: Proslava je bila v združenem domu v Grobljah, nastopala pa sta šolski pevski zbor in dramski krožek.
- 1962/1963: Šola je imela nastop v združenem domu v Grobljah. Prisostvovala so žene iz Jarš in okolice.

Proslavo za dan žena šolska kronika omenja petkrat. Največkrat so jo imeli v združenem domu v Grobljah. Leta 1953 so organizirali proslavo skupaj s kolektivom tovarne Induplati in nanjo povabili tudi vdove in matere padlih partizanov. Marca 1954 so ta dan praznovali skupaj s slušateljicami višje gospodinjske šole v Grobljah, ki so ravno takrat zaključile 3-mesečni gospodinjski tečaj. Tečajnice so spekle pecivo, ki so ga po proslavi prodajale. Čeprav proslava ob dnevu žena ni omenjena v vseh letih, predvidevava, da so jo pripravili vsako leto.

27. APRIL – OBLETNICA USTANOVITVE OSVOBODILNE FRONTE

- 1945/ 1946: Mladina se je udeležila proslave na Zlatem Polju.
- 1948/1949: Interna proslava v šoli, kasneje so pionirji zakurili kres.
- 1950/1951: Praznovali so v združenem domu v Grobljah. Ob desetletnici ustanovitve OF so uprizorili igro *Hrastov log* v treh dejanjih. Sodeloval je tudi pevski zbor tovarne Induplati,

Proslava ob obletnici Osvobodilne fronte je v šolski kroniki omenjena trikrat. Leta 1946 se je mladina udeležila proslave na Zlatem polju, leta 1949 so imeli interno proslavo v šoli. Kasneje so tudi zakurili kres. Leta 1951 so praznovali v združenem domu v Grobljah. Verjetno je bila kasneje proslava združena s praznovanjem 1. maja, praznika dela.

1. MAJ – PRAZNIK DELA

- 1946/1947: Šolska mladina je z organizacijami postavila kres, zbralo se je vse prebivalstvo. Bili so govori, recitacije in petje pionirjev.
- 1947/1948: Šola se je udeležila okrajne proslave v Kamniku.
- 1948/1949: Približno 50 vaščanov in 20 pionirjev se je udeležilo velikih proslav v Ljubljani.

²³ Praznik so imenovali tudi dan naprednih žena in dan borbenih žena.

- 1951/1952: Šola je priredila javno proslavo za občinstvo šolskega okoliša. Otroci so pripravili igrice z deklamacijami in petjem.
- 1952/1953: Otroci so se udeležili skupne občinske proslave v Domžalah.
- 1953/1954: Udeležili so se skupne proslave v Domžalah. Za delavstvo so prirejali razne izlete, zato so krajevne proslave odpadle.
- 1954/1955: Udeležili so se javne manifestacije v Domžalah. V Ljubljani so bile vojaške parade in parade telesnovzgojnih organizacij, ki se jih je udeležilo več ljudi iz Jarš.
- 1955/1956: Bila je svečana prireditev.
- 1956/1957: Šola je praznovala skupaj s telovadnim društvom Partizan Jarše. Otroci so uprizorili igrico Mezinček, člani Partizana so imeli telovadne nastope, pel je tovarniški pevski zbor. Zaradi dežja so odpadli vsi predvideni izleti.
- 1957/1958: Priredili so interno proslavo za otroke ter sprejeli cicibane 1. razreda v pionirsko organizacijo. Otroci so nastopili s petjem in recitacijami. Sledila je zaprisega cicibanov ter obdaritev novih pionirjev.
- 1958/1959: Bili so izleti v razne kraje bližnje in daljne okolice.
- 1962/1963: Bili so na proslavi v Domžalah.

Skoraj vsako leto je v šolski kroniki omenjena proslava ob prazniku dela. Štirikrat so se udeležili proslave v Domžalah, enkrat v Kamniku in enkrat v Ljubljani. Štirikrat je šola imela javno proslavo, enkrat v sodelovanju s telovadnim društvom Partizan Jarše, v drugih primerih pa s krajani. Zanimivo je, da so v šolskem letu 1957/1958 učence prvega razreda – cicibane sprejeli med pionirje ob praznovanju 1. maja in ne 29. novembra.

9. MAJ – DAN ZMAGE

- 1945/1946: Na predvečer je bil pohod z baklami, govori itd. Naslednji dan je bila proslava v Domžalah.
- 1946/1947: Udeležili so se skupne proslave Kamniškega bataljona v Trnovem.
- 1958/1959: Otroci so šli na Kolovec, kjer so si ogledali Lukovo partizansko bolnico. Otrokom je bolnico predstavil Luka Pirš iz Radomelj, ustanovitelj te bolnice. Ta dan je bilo na Kolovcu več šol iz bližnje okolice.

Šolska kronika praznovanje 9. maja opisuje samo trikrat, čeprav so ga verjetno praznovali vsako leto. Praznovanja, ki jih opisuje, so bila verjetno nekaj posebnega: pohod z baklami (1945/1946), skupna proslava Kamniškega bataljona v Trnovem (1946/1947) in obisk Lukove bolnice na Kolovcu (1958/1959).

25. MAJ – DAN MLADOSTI

- 1954/1955 – 24. maj: Otroci so se udeležili Titove štafete, ki je tekla skozi Jarše.
- 1954/1955 – 25. maj: Imeli so športni dan. Šli so tudi v Domžale, kjer so imeli učenci raznih organizacij telovadne nastope.
- 1959/1960 – 24. maj: Takrat je bila telovadna akademija Partizana Jarše v tovarni Induplati. Nastopili so vsi od cicibanov do članov. Bili so dobro pripravljene in občinstvo je bilo zadovoljno.
- 1959/1960 – 25. maj: Nastopile so vse šole Občine Domžale. Imeli so skupne vaje. Nastop je uspel.

Kronist ne omenja dneva mladosti, ampak rojstni dan maršala Tita. 24. maja 1955 so sodelovali pri Titovi štafeti, ko je šla skozi Jarše, naslednji dan pa so imeli športni dan. Telovadne nastope, ki so jih imeli na ravni občine, so se udeležili tudi jarški otroci. 24. maja 1960 pa so imeli ob

dnevu mladosti telovadno akademijo telovadnega društva Partizan Jarše, naslednji dan pa so imeli skupne telovadne vaje na ravni občine.

18. JUNIJ

- 1945/1946: Proslava obletnice smrti M. Gorkega.

Druga proslava v znamenju sovjetsko-jugoslovanskega prijateljstva je bila proslava ob obletnici smrti ruskega pisatelja Maksima Gorkega, ki so jo praznovali le prvo povojno leto.

27. OKTOBER

- 1946/1947: Na obletnico oktobrske revolucije so v tovarni Induplati pionirji pripravili proslavo skupaj z delavskim sindikatom.

Učenci jarške šole so v šolskem letu 1946/1947 skupaj z delavskim kolektivom tovarne Induplati proslavili tudi obletnico oktobrske revolucije.

7. NOVEMBER

- 1957/1958: Proslavili so 40-letnico oktobrske revolucije. Na proslavi so imeli kratek nagovor in recitacije, nastopil pa je tudi pevski zbor. Na koncu je sledil film *Lenin v oktobru*.

Zanimivo je, da je bila še leta 1957/1958 proslava ob 40-letnici oktobrske revolucije. To je bil že čas po Informbiroju, ko so se prijateljski stiki med takratno Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo prekinili. Obletnico oktobrske revolucije so tako proslavili zaradi pripadnosti socialističnemu oziroma komunističnemu političnemu sistemu.

29. NOVEMBER – DAN REPUBLIKE

- 1945/1946: Imeli so proslavo, pouka ni bilo.
- 1946/1947: Sodelovale so vse organizacije, vendar so imeli največ točk pionirji.
- 1947/1948: Proslavo je priredila le šolska mladina.
- 1948/1949: Proslava je bila v tovarni Induplati. Spored so sestavili pionirji in tovarniški sindikat.
- 1949/1950: Prvič so imeli proslavo v novem združnem domu. Ves spored so imeli šolski pionirji, ki so nastopili s posameznimi prizorčki, deklamacijami in petjem. Prisostvovali so tudi odbori za gradnjo združnih domov. Zaslužni delavci so dobili posebno nagrado in priznanja.
- 1950/1951: Uprizorili so Bevkovo igrico *"Skrb in smrt"*.
- 1951/1952: Proslava je bila javna za občinstvo šolskega okoliša. Priredili so primerne igrice z deklamacijami in petjem.
- 1952/1953: Proslavili so skupaj z delavskim kolektivom tovarne Induplati. Nastopali so delavci ter pionirji z recitacijami, petjem in prvič s telovadnimi točkami. Navzočih je bilo preko 600 ljudi.
- 1953/1954: Državni praznik so proslavili skupaj z delavskim kolektivom tovarne Induplati. Nastopali so pionirji s telovadbo, recitacijami in petjem.
- 1954/1955: Za učence so imeli najprej interno proslavo, zvečer pa je bila javna proslava v tovarni Induplati.
- 1955/1956: Imeli so interno proslavo za učence.
- 1956/1957: Šola je praznik praznovala skupno s Partizanom v Jaršah.

- 1957/1958: Proslava je potekala skupno s tovarno Induplati. Nastopila je telovadna akademija, nastopile so telovadne skupine ob sodelovanju Partizana iz Ljubljane.
- 1958/1959: Proslavljali so v tovarni Induplati, nastopili pa so delavci in pionirji.
- 1959/1960: Vsak razred je pripravil dve točki – petje in recitacije. Partizan Jarše je pripravil telovadni nastop.
- 1960/1961: Proslavili so skupaj z delavskim kolektivom tovarne Induplati. Imeli so pevske točke in recitacije. Povabili so tudi borce in voditelje s političnega vrha v Ljubljani.
- 1961/1962: Proslavili so skupaj z delavskim kolektivom v tovarni Induplati. Cicibane so sprejeli v pionirsko organizacijo in jih lepo pogostili. Nastopila sta šolski pevski zbor in dramski krožek.
- 1962/1963: Proslavili so skupaj s tovarno Induplati. Imeli so recitacije, petje, razne prizorčke in telovadne točke. Po proslavi so cicibane sprejeli v pionirsko organizacijo in jih pogostili.

Edina proslava, ki je v šolski kroniki omenjena vsako šolsko leto, je bila proslava od dnevu republike. Kakor je razvidno iz zgornjega pregleda, so proslavo pripravljali večinoma za širše občinstvo, najpogosteje skupaj s kolektivom tovarne Induplati. Šolski otroci so pripravili nekaj recitacijskih in pevskih točk ali zaigrali igrice, nastopili so tudi člani telovadnega društva Partizan, pa tudi delavci tovarne Induplati. Proslava je običajno privabila veliko ljudi, npr. leta 1952 je bilo v dvorani tovarne Induplati prisotnih 600 ljudi. Čeprav so skoraj vsako leto ob tem prazniku učence 1. razreda – cicibane sprejeli v pionirsko organizacijo, pa kronika tega ne omenja. Izjema je zapis v šolskem letu 1957/1958, ko so cicibane v pionirsko organizacijo sprejeli ob praznovanju 1. maja.

5. DECEMBER - MIKLAVŽEVANJE

- 1945/1946: Miklavževanje je bilo pri Boštnarju. Obdarovani so bili vsi otroci.

Miklavževanje je bilo v šolski kroniki omenjeno samo prvo povojno šolsko leto, kasneje pa je to postal družinski praznik.

22. DECEMBER

- 1945/1946: Šola se je udeležila proslave II. proletarske brigade v Mengšu.

Proslava ob ustanovitvi II. proletarske brigade je bila omenjena samo v prvem povojnem šolskem letu.

30. DECEMBER – NOVOLETNA JELKA

- 1950/1951: Proslava je bila v zadružnem domu. Denar za darila so prispevali KLO Jarše, OLO Kamnik in RK Jarše. Porabili so moko in mleko v prahu iz šolske kuhinje. Prireditev bi bila lahko še boljša, če bi sodelovale krajevne organizacije in KLO²⁴ Jarše.
- 1951/1952: Priredili so proslavo v zadružnem domu v Grobljah. Zbirali so denar za darila. Sodelovale so članice AFŽ²⁵, odbori OF in tovarna Induplati. Obdarovanih je bilo 220 otrok. Otroci so peli narodne in partizanske pesmi ter uprizorili enodejanko "Posvetovanje dedka Mraza".

²⁴ Krajevni ljudski odbor.

²⁵ Antifašistična zveza žena (Zveza protifašističnih žena).

Nekdanje miklavževanje je po šolskem letu 1950/1951 adomestila prireditelj, ki so jo imenovali Novoletna jelka. Pred tem so zbirali denar za obdaritev otrok, ki so jih na tej prireditvi obdarili. V šolski kroniki do leta 1963 je ta prireditev omenjena le dvakrat. Decembra 1951 so otroci uprizorili igrico Posvetovanje dedka Mraza. Očitno je bil to čas, ko se je novoletna prireditev z obiskom dedka Mraza šele uveljavljala.

5 ŠOLSKI IZLETI V OBDOBJU 1945–1963

Spodnja preglednica prikazuje podatke o zaključnih izletih, ki jih omenja šolska kronika.

Preglednica 6: Šolski izleti v jarški šoli v obdobju 1945–1963

Šolsko leto	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred	prevoz/opombe
1945/1946	Dobeno				peš
1946/1947	Dobeno				peš
1947/1948	ni podatka	ni podatka	Postojnska jama		3. in 4. r. z OŠ Domžale
1948/1949	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatkov
1949/1950	ni podatka	ni podatka	Vrba na Gorenjskem		ni podatkov
1950/1951	Kamniška Bistrica		Vintgar–Bled–Lesce*		*s sosednjimi šolami
1951/1952	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatkov
1952/1953	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatkov
1953/1954	v bližnjo okolico				organizacija tov. Inudplati
1954/1955	člani ŠD Partizan v Koper		Rašica–srečanje mladih z borci*		*2000 otrok
1955/1956	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatkov
1956/1957	v Ljubljano		Ljubljana–Zbiljsko jezero	Postojnska j. – Predjamski gr.	ni podatkov
1957/1958	Iški vintgar		Kamniška Bistrica	Postojnska j. – Predjamski gr.	vsi, razen 3. z avtobus tov. Inudplati
1958/1959	v Ljubljano		Kamniška Bistrica	Šmarna gora	ni podatkov
1959/1960	Ljubljana (Urh)		Novo Velenje*		*avtobus tov. p. Količevo, zbirali železo in papir
1960/1961	Polževo			4. Postojna 5. Mb. – Pohorje	avtobus tov. Inudplati po zn. ceni, zbir. železa in papirja
1961/1962	Ljubljana	Kranj	Kranj	4. Izlake toplice 5. Turjak	avtobus tov. Inudplati po znižani ceni
1962/1963	Ljubljana	Izlake toplice	3., 4. in 5. raz. Postojnska jama in Predjamski grad		avtobus tov. Inudplati po znižani ceni

Šolski izleti učencev jarške šole so se v tem obdobju nekoliko spreminjali. Za nekatera leta ni podatkov, tako da lahko sklepava, da takrat v zvezi z izletmi ni bilo posebnosti. Glede na zapise v šolski kroniki lahko ločiva več obdobji:

- **Prvo obdobje od leta 1945 do 1948**, ko so bili šolski izleti organizirani tako, da so vsi učenci jarške šole šli peš na Dobeno.
- **Drugo obdobje od leta 1948 do 1956**, ko so učenci 3. in 4. razreda odšli na izlet z avtobusom (v Postojnsko jamo, v Vrbo na Gorenjskem ali v Blejski vintgar, Bled in Lesce), za mlajše učence pa ni podatkov, razen za šolsko leto 1950/1952, ko so odšli v Kamniško Bistrico. V tem obdobju so dvakrat odšli na avtobusni izlet skupaj s

sosestnjimi šolami. Bili pa sta dve izjemni leti: v šolskem letu 1953/1954 so vsi razredi odšli na izlet v bližnjo okolico v organizaciji tovarne Induplati, v šolskem letu 1954/1955 pa so pionirji telovadnega društva Partizan odšli na izlet v Koper, učenci 3. in 4. razreda pa so se priključili srečanju mladih na Rašici, kjer se je 10. maja 1955 zbralo 2000 mladih.

- **Tretje obdobje od leta 1956 do 1959**, ko so učenci vseh razredov ob koncu šolskega leta odšli na izlet z avtobusom. Tega je večinoma priskrbel in financiral tovarna Induplati Jarše, v šolskem letu 1959/1960 pa tovarna papirja na Količevem. Cilji izletov so se spreminjali. Za učence 1. in 2. razreda so bili cilji: Ljubljana (Urh) in enkrat Iški vintgar, za učence 3. in 4. razreda pa: Kamniška Bistrica, Šmarna gora, Postojnska jama in Predjamski grad ter Velenje. Le v Kamniško Bistrico so otroci potovali s kmečkim vozom.
- **Četrto obdobje od leta 1959 do 1963**, ko so stroške izletov pokrivali z zbiranjem starega železa in papirja. V šolskem letu 1959/1960 jim je avtobus odstopila tovarna papirja na Količevem, v ostalih letih pa so se vozili z avtobusom tovarne Induplati, ki jim je za prevoz zaračunala nižano ceno. Cilji izletov so se spreminjali. Nižji razredi so obiskovali Ljubljano, Kranj, toplice v Izlakah in enkrat Polževo, starejši učenci pa Postojnsko jamo in Predjamski grad ter Velenje, Izlake, Turjak in Maribor z Mariborskim Pohorjem. Večina učencev od leta 1956 do 1963 (razen dveh razredov) je enkrat obiskala Postojnsko jamo in Predjamski grad.

Za razvoj šolskih izletov v letih od 1945 do 1963 je očitno, da se razmere spreminjale. Zaradi razvoja avtomobilizma so bili avtobusni izleti vedno bolj dostopni, še posebej, ker je jarški šoli v veliki meri pomagala bližnja tovarna Induplati Jarše, včasih tudi tovarna papirja na Količevem. Oddaljenost ciljev izletov se je zato povečevala, od Ljubljane in Zbiljskega jezera, pa do Postojne in Maribora. Trikrat v tem obdobju so učenci potovali tudi v Kamniško Bistrico, kamor so potovali z vozom.

6 ŠOLSKE ORGANIZACIJE NA JARŠKI ŠOLI V OBDOBJU 1945–1963

V kratkem šolskem letu 1944/1945 (od 8. 6. do 15. 7.) šolskih organizacij še ni bilo, v kraju je pa sta že delovali organizaciji Zveza mladine in Zveza protifašističnih žena.

PIONIRSKA ORGANIZACIJA:

- Med šolskim letom 1945/1946 so se učenci dopisovali z drugimi šolami. Za gradnjo šole Zalog pri Komendi so zbrali 425 din 50 par.
- Leta 1946/1947 so bili v pionirsko organizacijo vpisani skoraj vsi učenci. Skupaj jih je bilo 95. Pionirke je vodila mladinka Eli Stele, pionirje pa Oskar Nussberger. Sestanke so imeli ob nedeljah, večkrat jim je prisostvoval tudi šolski upravitelj. V zimskem času so otroci smučali, v poletnem času pa so se vadili v nogometu. Po mnenju kronista Franca Flajsa se je premalo pozornosti posvečalo študijskim krožkom in »duševni zgrajenosti otrok«.
- V letu 1947/1948 je bilo vpisanih 82 učencev. Ker niso imeli pionirskega voditelja, so bili sestanki neredni. Dobro so se izkazali pionirji pri gradnji združnega doma. Pionirsko društvo je sedem pionirjev jarške šole razglasilo za udarnike. Najboljši pionir

je bil Jožko Juhant, učenec 4. razreda, ki je pri gradnji združnega doma opravil 132 udarniških ur. Dobil je pohvalo okrajnega pionirskega štaba.

- Pionirsko organizacijo je leta 1948/1949 vodila Mimi Osolin. To leto je bilo vpisanih manj učencev (od 80 učencev je bilo vpisanih 59, kar predstavlja 74 %). Med šolskim letom so pionirji neredno prihajali na sestanke, ki so jih imeli ob nedeljah dopoldne. Stanje se je izboljšalo proti koncu šolskega leta, ko so imeli na prostem razne igre, kar je bilo za pionirje bolj vabljivo.
- Ker v šolskem letu 1949/1950 še vedno niso imeli voditelja za vodenje pionirske organizacije, so morali to vlogo prevzeti učitelji. Zato otroci niso bili sproščeni, kakor bi morali biti. Najuspešnejše so delovali učni krožki, pri katerih so boljši učenci pomagali učencem z učnimi težavami. Organizirani so bili po posameznih predmetih.
- V šolskem letu 1950/1951 so pionirsko organizacijo reorganizirali tako, da so otroke razdelili po zanimanjih. Ustanovili so **pevsko, dramsko in vrtnarsko skupino**. Prvi dve sta uspešno zaživelji, zadnja pa ni delovala. Kronist pripominja, da je bilo učiteljstvo z rednim delom prezasedeno, da bi lahko tem dejavnostim posvečali zadosti pozornosti.
- Pionirska organizacija je z delom v krožkih nadaljevala. V šolskem letu 1951/1952 je bil posebno uspešen dramski krožek, ki je priredil dve lepo uspeli prireditvi.
- V šolskem letu 1952/1953 sta na šoli delovala dva krožka, pevski zbor in dramska družina. Učenci teh krožkov so nastopali na proslavah ob državnih praznikih.
- V šolskem letu 1953/1954 sta uspešno delovala dramski odsek in pevski zbor, ki sta nastopala na proslavah ob državnih praznikih. Dobro so delali tudi učni krožki.
- Skoraj desetletje zatem se pionirska organizacija ne omenja več, pač pa kronika navaja aktivnosti pionirjev v okviru telovadnega društva Partizan ter v okviru učnega in dramskega krožka ter pevskega zbora. V šolskem letu 1961/1962 pa je zapis povsem drugačen: *»V letošnjem letu, ko se dejavnost pionirjev odvija v glavnem na športnem polju, so se vključili v J. P. Z. (opomba: mogoče to pomeni Jugoslovanska pionirska zveza) tudi naši pionirji. Smoter je bil, da se naši pionirji udeležijo različnih športnih tekmovanj. Ne samo, da so vključeni v jarški ali domžalski Partizan, kjer so imeli različne nastope, tudi na sami šoli smo imeli različna tekmovanja. Imeli smo medrazredna tekmovanja »med dvema ognjema«, na šahovskem tekmovanju smo dobili prvaka šole, imeli smo atletsko tekmovanje v treh disciplinah, skok v višino, daljino in metanje krogle. Na Dobenu smo v okviru športnega dne izvedli smučarsko tekmovanje (4. in 5. razred) v smuku za sankarje in smučarje. Sodelovali smo tudi na tekmovanju v občinskem merilu »med dvema ognjema« in v občinskem šahovskem prvenstvu. Stalno so pionirji urejali šolsko okolico. Imeli so šolski pevski zbor in dramski krožek. Nastopili so 29. 11. 1961 in 8. marca 1962 v združnem domu v Grobljah.«* Kakor je razvidno iz tega citata, se je v tem letu zgodil velik premik v pionirski organizaciji. Ne samo, da so bili pionirji aktivni v telovadnih društvih, v pevskem zboru in dramskem krožku, ampak so na šoli priredili različna medrazredna tekmovanja in se udeležili regijskih tekmovanj.

DRUŠTVO RDEČEGA KRIŽA (DKR):

V šolskem letu 1946/1947 je društvo RK vodila učiteljica Ana Kovač. Imelo je 98 članov, kar pomeni, da je bilo včlanjenih 96 % učencev. V naslednjem šolskem letu je bilo včlanjenih 76 učencev od 92-ih (83 %). V šolskem letu 1948/1949 kronika poroča, da so bili v RKS včlanjeni vsi otroci. Sestanke so imeli po potrebi. Od šolskega leta 1949/1950 dalje kronist društva Rdečega križa ne omenja več.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR:

V šolskem letu 1946/1947 je mladinski pevski zbor vodila učiteljica Flajs Cvetka, kasneje kronist piše o šolskem pevskem zboru. Delovanje tega je opisoval v okviru pionirske organizacije.

MLADINSKA ORGANIZACIJA

Krajevna mladinska organizacija je bila prva poveljna leta aktivna pri vodenju šolske pionirske organizacije. V šolskem letu 1949/1950 pa je kronist zapisal: »*Krajevna mladina ni pionirjem posvečala najmanjše pozornosti.*« Kasneje omenja, da mladinska organizacija ni delala.

Glede na to, da so bili na šoli otroci od 1. do 4. ali 5. razreda, mladinske organizacije na šoli ni bilo. Krajevni mladinci so le pomagali pri vodenju šolske pionirske organizacije. V šolskem letu 1951/1952 je kronist omenil, da mladinske organizacije delno sodelujejo pri proslavah državnih praznikov. Kasneje kronist mladinske organizacije ne omenja več.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN JARŠE

- V šolskem letu 1952/1953 so v tovarni Induplati ustanovili telovadno društvo Partizan. Pionirji so imeli telovadbo dvakrat na teden. Redno je telovadbo obiskovalo 45 otrok. Potrebno orodje in copate je zanje priskrbela tovarna Induplati. Organizirali so tudi avtobusne izlete v Ljubljano in na Reko.
- V šolskem letu 1953/1954 je na telovadbo dvakrat na teden hodilo 47 otrok jarške šole. Otroci z Rodice so hodili k telovadbi v Domžale, otroci iz Spodnjih, Srednjih in Zgornjih Jarš pa v Zgornje Jarše. Tovarna Induplati je tudi to leto priredila več avtobusnih izletov v bližnjo okolico. Učenci so nastopili na nastopu Partizana v Kamniku in na republiškem nastopu v Ljubljani.
- V šolskem letu 1954/1955 je imelo telovadno društvo Partizan tovarne Induplati v Jaršah svoj prvi javni nastop, ki so ga uspešno izvedli aprila 1955 v združenem domu v Grobljah. Na njem so sodelovali tudi telovadci iz Mengša in Ljubljane. Med polletnimi počitnicami je tovarna Induplati na Mali planini organizirala smučarski tečaj za pionirje bližnje okolice. Tečaja se je udeležilo 21 pionirjev jarške šole. 12. junija 1955 so se pionirji, ki so telovadili pri Partizanu, udeležili vseslovenskega srečanja Partizana v Kopru. Na vzhodni strani tovarne Induplati so začeli urejati novo telovadišče, eno najlepših v okolici. Otroci so imeli v tem šolskem letu telovadbo enkrat na teden. Vadili so jih mlajši nameščenci iz tovarne Induplati. Otroci z Rodice pa so, kot že prejšnje leto, hodili k telovadbi v Domžale.
- V šolskem letu 1955/1956 je telovadno društvo Partizan Jarše prav tako dobro delovalo. Večji javni nastop so imeli 8. julija 1956 na letnem telovadišču. Na njem so sodelovala tudi telovadna društva iz Mengša, Domžal in Ljubljane. Telovadno društvo Partizan Jarše je v tem letu razvilo nov prapor. Nastopili so tudi v Ljubljani. Kot pretekla leta so tudi v tem šolskem letu s tovarniškim avtobusom večkrat organizirali izlete v bližnjo okolico. V okviru društva so delovali tudi pevski zbor, folklorna in dramska družina, ki so priredili več nastopov. V skupinah so se kulturno udeleževali delavci tovarne Induplati.
- **Prosvetno društvo Vilko Rožič** se je v šolskem letu 1956/1957 razsulo, vsi člani pa so se priključili Partizanu Jarše, kjer je prosvetno delo dobro zaživelo. Največ uspeha so imeli z uprizoritvijo Jurčičeve spevoigre Domen. Ponovili so jo 9-krat, 5-krat v Jaršah, 4-krat so pa gostovali v bližnji okolici. Telovadne skupine so se pripravljale na nastop v Ljubljani ob priliki srečanja Partizana Slovenije, ki je bil prve dni julija 1957, na njem pa je bil prisoten tudi maršal Tito. Nastopile so vse športne panoge.

- Naslednjih nekaj let šolska kronika društva Partizan ne omenja, iz zapisa za leto 1960/1961 pa je sklepati, da je še naprej uspešno delovalo. V letu 1960/1961 so otroci še vedno redno hodili k telovadbi k Partizanu Jarše, z Rodice pa v Domžale. Kronist je zapisal: »Prvo leto so starši ovirali otroke, število otrok, ki redno obiskujejo telovadbo, se veča.« Ob 20-letnici »revolucije« (verjetno aprila 1961) je Partizan Jarše priredil uspelo telovadno akademijo.

7 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREVERJANJE HIPOTEZ

7.1 NEKAJ SPLOŠNIH DEJSTEV O JARŠKI ŠOLI

Šola v Jaršah se je od leta 1945 dalje imenovala Državna osnovna šola Jarše, od šolskega leta 1949/1950 dalje pa Osnovna šola Jarše pri Domžalah. V letih od 1945 do 1960 so otroci v jarški šoli obiskovali pouk od 1. do 4. razreda, v letih od 1960 do 1963 pa tudi 5. razreda. Po četrtem razredu osnovne šole so učenci šolanje nadaljevali na nižji gimnaziji v Domžalah oziroma na I. osnovni šoli Domžale, kakor se je preimenovala po šolski reformi leta 1958. Leta 1963 je šola v Jaršah postala podružnična šola I. osnovne šole Domžale.

Na jarški šoli je v letih od 1945 do 1963 poučevalo 13 učiteljev. Največ let sta v tem obdobju poučevala učiteljica Cvetka Flajs in šolski upravitelj Franc Flajs (17 oz. 16 šolskih let). Po devet šolskih let sta poučevala Miha Lenardič in Lidija Panjan, ostali učitelji pa so poučevali krajši čas. Do leta 1949 je verouk v jarški šoli poučeval mengeški župnik Franc Čampa. K verouku se je bilo potrebno prijaviti, npr. v zadnjem šolskem letu 1948/1949, ko kronika še omenja verouk, se je prijavilo 69 učencev (ali 85 %). V 19-ih povojnih letih je jarško šolo obiskovalo povprečno po 110 učencev na leto, najmanj 80 v šolskem letu 1948/1949 in največ 154 v šolskem letu 1962/1963. Pouk je potekal v turnusih, saj so bile na šoli samo tri učilnice.

7.2 PRIREDITVE IN PROSLAVE V OBDOBJU 1945–1963

Dan žena (8. marec)

Dan žena so prva povojna leta imenovali tudi dan naprednih in borbenih. Ženske so določeno politično enakopravnost imele že med vojno v okviru Osvobodilne fronte, še zlasti zaradi delovanja Protifašistične fronte žensk, volilno pravico pa so dobile leta 1945. Vključevanje žensk v družbeno življenje in svet dela je najpogosteje pomenilo, da so opravljale tri vloge, bile so delavke, gospodinje in matere. Na dan žena so se vloge žensk spomnili s prireditvami, z zborovanji in govori, ki so bili sprva politično obarvani, pozneje pa kot voščila z rožami in drugimi darili.

Učenci jarške šole so za dan žena priredili proslavo, ki je bila v združenem domu v Grobljah. Proslava je bila namenjena vsem krajanom in ne le mamam otrok v jarški šoli. Leta 1953 so organizirali proslavo skupaj s kolektivom tovarne Induplati in nanjo povabili tudi vdove in matere padlih partizanov. Marca 1954 so ta dan praznovali skupaj s slušateljicami višje gospodinjske šole v Grobljah, ki so ravno takrat zaključile 3-mesečni gospodinjski tečaj.

Praznik dela (1. in 2. maj)

Mednarodni praznik dela, imenovan tudi 1. maj, se je v Jugoslaviji kot državni praznik praznoval z dvema prostima dnevoma. Čeprav praznik izhaja iz delavskih protestov v Čikagu 1. maja 1886, v spomin na čikaške žrtve in zahteve, pa v povojni Jugoslaviji ni bil poudarek na boju za delavske pravice (krajši delovni dan, pravičnejše plačilo, prepoved otroškega dela, obvezno socialno in zdravstveno zavarovanje itd.), saj so poudarjali temeljno vlogo delavskega razreda, na katerem je temeljila socialistična družba. Govorili so celo o »diktaturi delavskega razreda«, kar pomeni, da naj bi delavci imeli v rokah vso oblast. V resnici so imeli oblast le vodilni kadri v podjetjih in v državi.

V zgodnjem obdobju socializma so bile v navadi množične prvomajske parade, s katerimi so poudarjali splošnoljudski značaj praznika. Jarška kronika razkriva, da takšnih parad v Jaršah ni bilo. Šolski otroci so se večkrat udeležili proslav v Kamniku (1948), pa v Ljubljani (leta 1949 in 1955, kjer so bile tudi parade vojakov in športnikov). Pogosto so se udeležili prvomajskih proslav v Domžalah. Kronika štirikrat omenja, da so imeli učenci jarške šole javno proslavo, enkrat v sodelovanju s TVD Partizan Jarše, v drugih primerih pa s krajevnimi organizacijami. Zanimivo je, da so v šolskem letu 1957/1958 učence prvega razreda – cicibane sprejeli v pionirje ob praznovanju 1. maja in ne 29. novembra. Edino leta 1947 je šolska mladina skupaj s krajevnimi organizacijami pripravila kresovanje, na katerem so bili politični govori, recitacije in petje pionirjev.

Dan mladosti (25. maj)

Titov rojstni dan je bil 7. maja, 25. maja pa je bil njegov drugi rojstni dan, ko je 25. maja 1944 preživel napad nemških vojaških sil na Drvar v Bosni in Hercegovini. Tito je tedaj komaj ušel iz sovražnikovega obroča in nadaljeval opravljanje svojih dolžnosti vrhovnega poveljnika Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Mladinci so Titov rojstni dan začeli praznovati s štafetnim tekom in prenašanjem štafete palice že leta 1945. Tito je prvo štafeto prevzel v Zagrebu, med letoma 1946 in 1956 pa jo je sprejemal pred Belim dvorom v Beogradu. Hkrati so po vsej državi potekali številni lokalni štafetni teki in se izdelovale štafete palice posameznih družb, organizacij in podjetij, ki so jih tudi predajali predsedniku. Od leta 1956 je bila slovesnost na stadionu Jugoslovanske ljudske armade v Beogradu, od leta 1957 pa se je ta dan praznoval tudi kot dan mladosti. S tem je bila sprejeta Titova želja, da bo ta dan posvečen jugoslovanski mladini, njeni telesni in duhovni moči.

Prve zapise o praznovanju Titovega rojstnega dne prinaša šolska kronika šele leta 1955. Takrat so se jarški otroci prvič udeležili Titove štafete, ki je potekala skozi Jarše. Da so dan mladosti s telovadnimi nastopi praznovali tudi jarški otroci, kaže zapis iz leta 1960, ko je telovadno društvo Partizan Jarše pripravilo telovadno akademijo. S športnim dnevom so ta dan v jarški šoli praznovali v maju 1955. Občina Domžale pa je leta 1960 organizirala skupne športne vaje vseh šol na njenem območju.

Dan republike (29. in 30. november)

Dan Republike so praznovali v spomin na odlok II. zasedanja AVNOJ-a, ki je bilo 29. novembra 1943 v Jajcu. Na ta dan med drugo svetovno vojno je bila razglašena nova državna skupnost enakopravnih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki se je takrat poimenovala *Demokratična federativna Jugoslavija*. Datum je bil vpisan v jugoslovanski grb. Dve leti kasneje, 29. novembra 1945, pa so na zasedanju Narodne skupščine v Beogradu razglasili *Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo*. To je bil najpomembnejši državni praznik v povojni socialistični Jugoslaviji, ki se je raztegnil na dva dela prosta dneva. V čast republiki so izstrelili salve, učence prvih razredov osnovnih šol pa so sprejemali v Zvezo pionirjev Jugoslavije, s

čimer se je začel proces njihovega oblikovanja v zavedne socialistične državljane. Za ta praznovanja so bile značilne slavnostne seje, zborovanja in odpiranje novih objektov v kraju.

Dan republike je bil edini praznik, ki ga šolska kronika omenja vsako leto. Jarški otroci so takrat pripravili proslavo za širše občinstvo, najpogosteje skupaj s kolektivom tovarne Induplati. Šolski otroci so nastopili z recitacijami, igricami in pevskimi točkami. Nastopili so tudi člani Telovadnega društva Partizan, pa tudi delavci tovarne Induplati. Proslava je običajno privabila veliko ljudi, npr. leta 1952 je bilo prisotnih 600 ljudi. Dvorana tovarne Induplati v Zgornjih Jaršah je bila največja na kamniško-domžalskem območju. V njej je bilo prostora za 460 stolov,²⁶ kar pomeni, da je bila takrat dvorana nabito polna tudi na stojiščih. Skoraj vsako leto so ob tem prazniku učence 1. razreda – cicibane sprejeli v pionirsko organizacijo, kar pa kronika posebej ne opisuje. Izjema je le šolsko leto 1957/1958, ko so cicibane sprejeli v pionirsko organizacijo ob praznovanju prvega maja.

Novo leto (1. in 2. januar)

Novo leto so Jugoslovani pričakali v lastnem domu, okrašenem z novoletno smreko, v družbi ali ob televizijskem programu. Ker je proslavljanje novega leta prevzelo tudi del božičnih slovesnosti, je imelo večji pomen kot v prvi polovici stoletja. Dedek Mraz je postal splošno sprejet lik v celotni Jugoslaviji, zanj so organizirali dobrodošlice, priložnostne predstave, celo mesta dedka Mraza, ki so jih otroci organizirano obiskovali. Praznovanju novega leta sta sledila dva prosta dneva.

V Jaršah so prednovoletno prireditve imenovali Novoletna jelka. Kronika jo omenja leta 1950 in 1951. Leta 1950 so prispevale denar organizacije: Krajevni ljudski odbor Jarše, Okrajni ljudski odbor Kamnik in Rdeči križ Jarše, leta 1951 pa tudi tovarna Induplati. Obdarili so 220 otrok, kar je veliko več, kot je bilo takrat jarških učencev (teh je bilo okoli 90). Prereditev je bila torej krajevnega značaja. Obiska dedka Mraza še ni bilo, pač pa so jarški otroci leta 1951 uprizorili igrico z naslovom *Posvetovanje dedka Mraza*.

Druge prireditve v jarški šoli

Poleg teh praznovanj so v šolski kroniki omenjeni tudi nekatera druga praznovanja, ki bi jih lahko razdelili v naslednje skupine:

Miklavževanje

Jarška kronika samo leta 1945 omenja miklavževanje, ki je bilo krajevnega značaja. Odvijalo se je pri Boštnarju, obdarovani pa so bili vsi otroci. Kasneje se je miklavževanje umaknilo v družinski krog, na krajevni ravni pa ga je zamenjala prireditev Novoletna jelka.

²⁶ Stražar, 1988, str. 415.

Drugi državni ali republiški prazniki

To so bili naslednji prazniki: Prešernov dan ali slovenski kulturni praznik (8. februar), obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte (27. april), dan zmage (9. maj) in dan ustanovitve II. proletarske brigade (22. december). Ti prazniki se v kroniki omenjajo bolj poredko.

- Prešernovega dne so se posebno slovesno spomnili ob stoletnici smrti pesnika Prešerna 8. februarja 1949. Takrat je bila krajevna prireditev, na kateri so poleg šolske mladine sodelovale tudi krajevne organizacije.
- Obletnico ustanovitve OF so običajno praznovali združeno s prvomajsko proslavo. V šolski kroniki je omenjeno, da so se aprila 1946 udeležili proslave na Zlatem Polju, aprila 1947 pa so pripravili kres. Posebno slovesno so praznovali 10-letnico ustanovitve OF aprila 1951, ko so skupaj s krajevnimi organizaciji pripravili proslavo v zadruženem domu v Grobljah. Takrat so otroci uprizorili partizansko igrico *Hrastov log*, sodeloval pa je tudi pevski zbor tovarne Induplati. O tej igrici v svoji knjigi piše tudi Stane Stražar: »Šolska mladina je v letu 1950 in 1951 v domu uprizorila Bevkovo igro Skrb in smrt ter partizansko igro v treh dejanjih *Hrastov log*. Režirala je učiteljica Cvetka Flajs.«²⁷
- Dan zmage so najbolj slovesno praznovali maja 1946, ko so organizirali bakljado z govori. Kasneje so se na ta dan spominjali medvojnega partizanskega delovanja, npr. leta 1947, ko so se udeležili skupne proslave Kamniškega bataljona v Trnovem, in leta 1959, ko so si ogledali Lukovo partizansko bolnico na Kolovcu.

Prazniki, ki so bili znak jugoslovansko-sovjetskega prijateljstva

Takoj po drugi svetovni vojni se je v šoli močno čutil politični vpliv Sovjetske zveze. V prvem povojnem šolskem letu so v jarški šoli praznovali naslednje sovjetske praznike:

- obletnica Rdeče armade²⁸ (praznovali so jo 23. februar 1946),
- obletnica smrti ruskega pisatelja Maksima Gorkega²⁹ (18. junij 1946),
- obletnica oktobrske revolucije³⁰ (27. oktobra 1945),
- 40-letnica oktobrske revolucije (7. novembra 1958).

Vse sovjetske praznike so po letu 1946 opustili, le za 40-letnico oktobrske revolucije leta 1958 so priredili proslavo. Takrat je nagovoru, recitacijam in pevskemu zboru sledil ogled filma *Lenin v oktobru*. Ker je bilo to že po Informbiroju³¹ leta 1948 in po prekinitvi odnosov s Sovjetsko zvezo, gre bolj za pripadnost komunizmu in socializmu.

7.3 ŠOLSKE ORGANIZACIJE IN TVD PARTIZAN JARŠE

Pionirska organizacija

V obdobju po drugi svetovni vojni v jarški šoli lahko ločimo več različnih stopenj delovanja šolske pionirske organizacije, ki kaže tudi na povezovanje šole s krajem.

²⁷ Stane Stražar, *Ob bregovih Bistrice*, 1988, str. 413.

²⁸ Rdeča armada je bila vojska Sovjetske zveze od leta 1918 do 1946; https://sl.wikipedia.org/wiki/Rde%C4%8Da_armada (20. 2. 2017).

²⁹ Maksim Gorki (1868–1936) je bil ruski pisatelj, »oče ruske književnosti«, ki je utrdil je smer socialističnega realizma, ta je sovjetske pisatelje spremenila v politične propagandiste; https://sl.wikipedia.org/wiki/Maksim_Gorki (20. 2. 2017).

³⁰ Oktobrska revolucija je bila vstaja v Petrogradu v noči od 24. na 25. oktober 1917 (po novem koledarju od 6. na 7. november), ko so oboroženi delavci z vojaki pod vodstvom boljševikov zrušili začasno vlado. Najbolj markanten voditelj revolucije je bil Vladimir Iljič Lenin; https://sl.wikipedia.org/wiki/Oktobrska_revolucija (20. 2. 2017).

³¹ Informbiro je bil ustanovljen z namenom, da rešuje medsebojna vprašanja komunističnih strank in da enotno nastopa v svetu v imenu komunizma. Organizacija je bila pod neposrednim vodstvom Stalina. Ta je 28. junija 1948 v posebni resoluciji obtožil Komunistično partijo Jugoslavije za oddaljevanje od marksistične in leninistične ideologije in za sovražen odnos do Sovjetske zveze ter jo izključil iz te organizacije; <https://sl.wikipedia.org/wiki/Informbiro> (20. 2. 2017).

Prvo obdobje: pionirsko organizacijo vodijo krajevni mladinci.

Najprej je na šoli delovala pionirska organizacija, ki so jo vodili krajevni mladinci. Sestanke so imeli ob nedeljah dopoldne, večkrat je bil prisoten tudi šolski upravitelj. V zimskem času so otroci smučali, v poletnem času pa igrali nogomet in razne igre. V šolskem letu 1947/1948 so se šolski otroci (pionirji) z udarniškim (prostovoljnim) delom pomagali pri gradnji zadružnega doma. V šolskem letu 1949/1950 pa je kronist zapisal: »Krajevna mladina ni pionirjem posvečala najmanjše pozornosti.« Kasneje omenja, da mladinska organizacija ni delala, zato mladinci niso več vodili šolske pionirske organizacije.

Drugo obdobje: pionirsko organizacijo vodijo učitelji.

V šolskem letu 1949/1950 za vodenje pionirske organizacije niso našli voditelja med mladinci. Zaradi tega so vodenje pionirske organizacije morali prevzeti učitelji, kar pa je imelo za posledico, da otroci niso bili sproščeni, po drugi strani pa so bili učitelji preobremenjeni za organiziranje različnih dejavnosti. Uspešno so to leto delovali predvsem učni krožki, pri katerih so boljši učenci pomagali slabšim. V naslednjem šolskem letu so učitelji v okviru pionirske organizacije ustanovili pevsko, dramsko in vrtnarsko skupino, od katerih sta prvi dve dobro zaživeli. V naslednjih letih je bila pionirska organizacija aktivna le s pevskim zborom in dramskim krožkom, kjer so se učenci pripravljali za nastope na proslavah. Še vedno so dobro delovali tudi učni krožki medsebojne učne pomoči. Tako je bilo do šolskega leta 1953/1954.

Tretje obdobje: jarški otroci sodelujejo v TVD Partizan.

Naslednje obdobje je zaznamovalo sodelovanje jarških otrok v Telovadnem društvu Partizan Jarše. O ustanovitvi TVD Partizan Jarše Stražar piše takole: »S sodelovanjem sindikalne podružnice so 19. junija 1952 sklicali ustanovni občni zbor in ustanovili TVD Partizan Jarše, ki je prevzel dejavnosti sindikalnega kulturnega društva France Kokalj in telovadnega društva.«³² Iz tega je razvidno, da je TVD Partizan nastal iz sindikalnega kulturno-umetniškega društva France Kokalj v tovarni Induplati Jarše.

K telovadbi v TVD Partizan, ki je bila najprej dvakrat, kasneje pa enkrat na teden, je hodilo okoli 50 jarških otrok. Vadili so jih mlajši nameščenci iz tovarne Induplati. Potrebno orodje in copate jim je priskrbela tovarna Induplati, ki je organizirala tudi avtobusne izlete v Ljubljano, na Reko itd. in tudi v bližnjo okolico. Leta 1954 kronika omenja, kasneje pa še večkrat ponovi, da so otroci iz Spodnjih, Srednjih in Zgornjih Jarš hodili na telovadbo v Zgornje Jarše, otroci z Rodice pa v Domžale. Nastopili so tudi na nastopih društva v Kamniku, v Ljubljani in drugje. Med polletnimi počitnicami leta 1954 je tovarna Induplati na Mali planini organizirala smučarski tečaj za pionirje bližnje okolice. Tečaja se je udeležilo 21 pionirjev jarške šole. Na vzhodni strani tovarne Induplati so v tem letu začeli urejati novo telovadišče, eno najlepših v okolici. Dobro delovanje TVD Partizan Jarše se je na podoben način nadaljevalo še v naslednjih letih.

V šolskem letu 1956/1957 je kronist zapisal: »Telovadne skupine so se pripravljale na nastop v Ljubljani ob priliki srečanja Partizana Slovenije, ki je bil prve dni julija, na njem pa je bil prisoten tudi maršal Tito. Nastopile so vse športne panoge.« Naslednjih nekaj let šolska kronika TVD Partizan ne omenja, iz zapisa za leto 1961 pa je sklepati, da je še naprej uspešno delovalo: »Prvo leto so starši ovirali otroke, število otrok, ki redno obiskujejo telovadbo, se večja.« Ob 20-letnici »revolucije« (verjetno aprila 1961) je Partizan Jarše priredil uspelo telovadno akademijo.

³² Stražar, 1988, str. 416.

Četrto obdobje: jarška pionirska organizacija se vključi v JPZ.

V šolskem letu 1961/1962 je v šolski kroniki naslednji zapis: »V letošnjem letu, ko se dejavnost pionirjev odvija v glavnem na športnem polju, so se vključili v J. P. Z.³³ tudi naši pionirji. Smoter je bil, da se naši pionirji udeležijo različnih športnih tekmovanj. Ne samo, da so vključeni v jarški ali domžalski Partizan, kjer so imeli različne nastope, tudi na sami šoli smo imeli različna tekmovanja. Imeli smo medrazredna tekmovanja »med dvema ognjema«, na šahovskem tekmovanju smo dobili prvaka šole, imeli smo atletske tekmovanje v treh disciplinah, skok v višino, daljino in metanje krogle. Na Dobenu smo v okviru športnega dne izvedli smučarsko tekmovanje (4. in 5. razred) v smuku za sankarje in smučarje. Sodelovali smo tudi na tekmovanju v občinskem merilu »med dvema ognjema« in v občinskem šahovskem prvenstvu. Stalno so pionirji urejali šolsko okolico. Imeli so šolski pevski zbor in dramski krožek. Nastopili so 29. 11. 1961 in 8. marca 1962 v združenem domu v Grobljah.« Kakor je razvidno iz tega citata, se je v tem letu zgodil velik premik v pionirski organizaciji. Ne samo, da so bili pionirji aktivni v telovadnih društvih TVD Partizan in TVD Domžale, tudi na jarški šoli so priredili različna medrazredna tekmovanja in se udeležili občinskih tekmovanj.

Društvo rdečega križa (DKR):

Društvo Rdečega križa je bilo bolj formalnega značaja, saj kronika ne omenja nobenih posebnih aktivnosti, ki bi jih opravljalo. Omenja le sestanke, ki so jih imeli »po potrebi«. Od šolskega leta 1949/1950 dalje kronist DKR ne omenja več.

Mladinska organizacija

Glede na to, da so bili na šoli otroci od 1. do 4. oz. 5. razreda, mladinske organizacije na šoli ni bilo. Krajevni mladinci pa so pomagali pri vodenju šolske pionirske organizacije. V šolskem letu 1951/1952 je kronist omenil, da mladinske organizacije delno sodelujejo pri proslavah državnih praznikov. Kasneje kronist mladinske organizacije ne omenja več.

7.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

Praznovanja:

1. Katere praznike so praznovali v šolah po drugi svetovni vojni in na kakšen način?

Hipoteza: Predvidevava, da so praznovali državne in krajevne praznike ter začetek in konec pouka. Cerkvenih praznikov niso praznovali.

Ugotovitev: Hipoteza se je delno potrdila. Ugotovili sva, da so praznovali vse državne praznike, krajevnih in cerkvenih praznovanj šolska kronika ne omenja. Začetka pouka niso praznovali, ob zaključku šolskega leta pa so prirejali »svečano zaključitev šolskega leta«.

2. Kako so potekale proslave?

Hipoteza: Za najbolj pomembne državne praznike so priredili proslavo, za manj pomembne pa ne. Nekatere proslave so imeli v šolskih prostorih, druge pa v krajevnih dvoranah. Pri proslavah so sodelovali učenci in učitelji, včasih so povabili še krajevne organizacije in druge posebne goste.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila. V sodelovanju s krajevnimi organizacijami ali tovarno Induplati so prirejali praznovanja najbolj pomembnih državnih praznikov, dneva republike in prvomajskih praznikov. Krajevno proslavo so šolski otroci priredili tudi za dan žena. Proslave

³³ J. P. Z. verjetno pomeni Jugoslovanska pionirska zveza.

krajevnega značaja so potekale v dvorani združnega doma v Grobljah. Kadar pa so jarški otroci sodelovali z delavci tovarne Induplati ali s Telovadnim društvom Partizan Jarše, so imeli proslave v dvorani tovarne Induplati v Zgornjih Jaršah. To je bila takrat največja dvorana v okraju, saj je sprejela tudi 600 obiskovalcev,³⁴ npr. leta 1952.

Šolske dejavnosti in organizacije:

3. Katere šolske oziroma izvenšolske interesne dejavnosti so imeli v tem obdobju?

Hipoteza: Bilo je malo šolskih in izvenšolskih dejavnosti. Predvidevava, da so imeli na šoli pevski zbor in gledališki klub, mogoče tudi folklorno skupino, vse pa so sodelovale na šolskih in krajevnih proslavah.

Ugotovitev: Hipoteza se je delno potrdila. Ugotovili sva, da folklorne skupine niso nikoli imeli. Na šoli so bili aktivni učenci v pevskem zboru in dramski skupini, kjer so se pripravljali na nastope na krajevnih prireditvah. Imeli so tudi učne krožke, kjer je šlo za medsebojno pomoč učencem, ki so imeli učne težave. Organizirani so bili po posameznih šolskih predmetih.

4. Ali so organizirali ekskurzije in končne izlete?

Hipoteza: Na koncu šolskega leta so imeli zaključni izlet.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila. Glede na način organiziranja izletov lahko ločimo štiri obdobja:

- prvo obdobje od leta 1945 do 1948 – peš na Dobeno,
- drugo obdobje od leta 1948 do 1956 – izleti z avtobusom (Postojnska jama, Vrba, Blejski vintgar, Lesce) in vozom (Kamniška Bistrica),
- tretje obdobje od leta 1956 do 1959 – izleti z brezplačnim avtobusom tovarne Induplati, nekajkrat tudi papirnice na Količevem (Ljubljana, Iški vintgar, Šmarna gora, Postojnska jama, Velenje),
- četrto obdobje od leta 1959 do 1963 – izleti z avtobusom tovarne Induplati po znižani ceni (Ljubljana, Kranj, Polzevo, Postojnska jama, Velenje, Izlake, Turjak, Maribor).

5. Katere organizacije so imeli na šoli?

Hipoteza: Na šoli so imeli nekatere dobrodelne organizacije (npr. Rdeči križ).

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila. Na šoli sta delovali dve organizaciji: pionirska organizacija in društvo Rdečega križa. Med tem, ko je bila zadnja bolj formalnega značaja, pa je pionirska organizacija doživela več različnih obdobij:

- prvo obdobje: pionirsko organizacijo vodijo krajevni mladinci,
- drugo obdobje: pionirsko organizacijo vodijo učitelji. učenci delujejo v pevskem zboru, dramski skupini in učnih krožkih,
- tretje obdobje: jarški otroci sodelujejo v TVD Partizan,
- četrto obdobje: jarška pionirska organizacija se vključi v JPZ.

Povezanost s krajem:

6. Kako je šola sodelovala s krajevnimi organizacijami?

Hipoteza: Šola je sodelovala s krajem ob praznovanju državnih praznikov, pa tudi na pomembnih krajevnih dogodkih, npr. ob odprtju nove ceste.

Ugotovitev: Hipoteza se je deloma potrdila. Šolska kronika skoraj vsako leto omenja, kako so jarški učenci sodelovali na krajevnih prireditvah ob državnih praznikih. Nisva pa zasledili

³⁴ »Tam, kjer so bile včasih »Majčeve štale«, so leta 1947 največ s prostovoljnimi delom zgradili prostorno dvorano, ki je bila največja v okraju, imela je 400 sedežev, sprejela pa je lahko 600 ljudi.« (S. Stražar, 1988, str. 415).

krajevnih praznikov, niti sodelovanja šolarjev na odprtju kakšnih novih pridobitev, npr. na odprtju nove ceste ipd.

Splošno dogajanje:

7. Kako so na splošno dogajanje v šoli in v kraju vplivali politični dogodki?

Hipoteza: Politika je močno vplivala na splošno šolsko dogajanje. To se je kazalo predvsem pri praznovanju državnih praznikov, npr. po sporu s Sovjetsko zvezo leta 1948 so se spremenila tudi nekatera praznovanja. Splošno družbeno vzdušje se je kazalo v čaščenju kulta osebnosti predsednika Tita, komunistične partije in socialistične družbene ureditve.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila. Politični dogodki so vplivali predvsem na šolska praznovanja. Prvo šolsko leto je bil prisoten močen vpliv sovjetskih praznikov, saj so v jarški šoli praznovali obletnico ustanovitve Rdeče armade, obletnico smrti ruskega pisatelja Maksima Gorkega in obletnico oktobrske revolucije. Kasneje teh praznovanj ni bilo več, razen leta 1957, ko so 7. novembra praznovali 40-letnico oktobrske revolucije. V tem primeru gre bolj za utrjevanje pomena komunizma oz. socializma. O čaščenju osebnosti predsednika Tita se iz šolske kronike ne da sklepati.

8 ZAKLJUČEK

Raziskovalna naloga prinaša podatke o nekaterih splošnih značilnostih jarške šole v letih od 1945 do 1963 ter povzema zapise v šolski kroniki o proslavah, šolskih izletih in šolskih organizacijah v jarški šoli v tem obdobju. Podatki so sicer skopi, vendar zanesljivi, saj so bili zapisani v šolsko kroniko v šolskem letu, ko so se zgodili.

Pri branju in analizi šolske kronike sva izvedeli veliko novega o šoli v najinem kraju, ki danes ni več samostojna, ampak je del večje Osnovne šole Rodica. Kljub temu je vsak dan polna učencev, saj so njeni prostori kar najbolje izrabljeni. Po prenovi leta 1983, ko so za šolske prostore izkoristili še podstrešje, je v njej pet učilnic in telovadnica. Prav zaradi starosti te šolske stavbe, ki v tem šolskem letu praznuje okroglo 110-letnico, je njena zgodovina še toliko bolj zanimiva. Všeč nama je bil vpogled v praznovanja pred več kot pol stoletja, bili pa sva presenečeni, da so praznovali tudi rojstni dan predsednika Tita. Kasneje sva izvedeli, da je bilo podobno tudi v prejšnjih političnih sistemih, ko so praznovali rojstne dneve vodilnih mož (cesarja, kralja) in članov njihovih družin. Prav tako sva bili presenečeni nad tem, da so imeli takrat le en izlet na leto, ob zaključku šolskega leta, danes pa imamo veliko poučnih izletov skozi celo šolsko leto.

Raziskovalno nalogo bi lahko nadaljevali tako, da bi na osnovi podatkov, ki jih navaja šolska kronika, izdelali vprašalnik in se o njih pogovorili s takratnimi učenci. Danes so stari od 61 do 79 let. Gotovo bi nama povedali še veliko zanimivosti o pripravi in poteku takratnih proslav in o končnih izletih, o delovanju šolskih organizacij in še veliko drugega.

9 LITERATURA IN VIRI

Literatura:

- Marjetka Balkovec Debevec, O praznikih in praznovanju v šolstvu skozi čas: od cesarjevega rojstnega dne do dneva selfijev, Prazniki in praznovanja v šolstvu nekoč in danes – primerjava, Zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Ljubljana, ZPMS, 2016, str. 14-19.
- Razstava Nikoli ni bilo bolje? Modernizacija vsakdanjika v socialistični Jugoslaviji (1945–1991), Muzej novejšje zgodovine Slovenije, oktober 2016.
- Stane Okoliš, Zgodovina šolstva na Slovenskem, Ljubljana, Slovenski šolski muzej, 2009.
- Stane Stražar, Ob bregovih Bistrice, Radomlje, Odbor za izdajo knjige pri Krajevni skupnosti Radomlje, 1988.
- Šola ob bregu Mlinščice, zbornik ob 100-letnici javnega šolstva v Jaršah, 1906-2016, uredila Sabina Burkeljca, Domžale, Osnovna šola Rodica, 2006.

Elektronski viri:

- Informbiro, <https://sl.wikipedia.org/wiki/Informbiro> (20. 2. 2017).
- Maksim Gorki, https://sl.wikipedia.org/wiki/Maksim_Gorki (20. 2. 2017).
- Oktobrska revolucija; https://sl.wikipedia.org/wiki/Oktobrska_revolucija (20. 2. 2017).
- Rdeča armada, https://sl.wikipedia.org/wiki/Rde%C4%8Da_armada (20. 2. 2017).

Pisni viri:

- Občinski poročevalec, glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Občine Domžale, leto X, št. 7, Domžale, 15. 9. 1971.
- Šolska kronika Državne osnovne šole Jarše za obdobje od 15. julija 1945 do šolskega leta 1965/1966 (od šolskega leta 1963/1964 kronika čitljiva). Šolska kronika je v arhivu Osnovne šole Rodica.

10 SEZNAM SLIK IN PREGLELDNIC

Seznam slik

- Slika 1: Slovesnost ob odprtju obnovljene jarške šole 14. 9. 1947, šolski arhiv.
Slika 2: Podpis Franca Flajsa po zapisu v šolski kroniki, 1946/1947, šolski arhiv.
Slika 3: Franc Flajs, Občinski poročevalec, leto X, št. 7, Domžale, 15. 9. 1971.
Slika 4: Ena izmed štirih osmrtnic v časopisu Delo, 18. 7. 1971.
Slika 5: Izgled jarške šole od obnove 1947 do prenove leta 1983, šolski arhiv.
Slika 6: Cvetka in Franc Flajs z učenci 2. razreda, 1951/1952, šolski arhiv.
Slika 7: Franc Flajs, Lidija Panjan in Miha Lenardič okoli leta 1955, šolski arhiv.
Slika 8: Od šolskega leta 1949/1950 je šola uporabljala nov žig, šolski arhiv.
Slika 9: Primer zapisa o proslavah iz šolskega leta 1950/1951, šolski arhiv.

Seznam preglednic

- Preglednica 1: Začetek in konec pouka ter semestralne počitnice v obdobju od 1945 do 1963 (str. 11).
Preglednica 2: Učitelji na jarški šoli v obdobju od 1945 do 1963 (str. 12).
Preglednica 3: Učitelji na jarški šoli v obdobju 1945–1963 (str.14).
Preglednica 4: Število učencev na jarški šoli v obdobju 1945–1963 (str. 14).
Preglednica 5: Proslave v jarški šoli v obdobju 1945–1963 (str. 17).
Preglednica 6: Šolski izleti v jarški šoli v obdobju 1945–1963 (str. 22).

10 PRILOGA: IZPISI IZ ŠOLSKE KRONIKE DRŽAVNE OSNOVNE ŠOLE JARŠE

Prilagava dobesedne izpise iz šolske kronike.

PROSLAVE IN DRUGE ŠOLSKE PRIREDITVE

1944/1945: »Sklep šole je bil dne 15. julija 1945 z interno prireditvijo (govor, deklamacije in petje partizanskih pesmi).«

1945/1946: »Dne 20. oktobra 1945 je bila proslava osvoboditve Beograda (povorka po vasi, kres, govor pred šolo itd.). /.../ Dne 29. novembra 1945 je bila proslava II. zasedanja AVNOJA. Ta dan ni bilo pouka. Dne 5. decembra 1945 je bilo miklavževanje pri Borštarnju za šolsko mladino. Vsi otroci so bili obdarovani. Dne 22. decembra 1945 se je tukajšnja šola udeležila proslave II. proletarske brigade v Mengšu. Dne 8. februarja 1946 je bila šolska proslava za Prešerna, ki je dobro uspela. Denarja se je nabralo 1000 din. porabil se je za izpopolnitev dvorane v šolskem poslopju, ki bo služila za razne prireditve. /.../ Dne 27. parila 1946 je bila proslava 5. obletnice OF. Mladina se je udeležila proslave tudi v Zlatem Polju.

Dne 1. maja 1946 je bila v Jaršah proslava dela. /.../ Dne 9. maja 1946 je bil Dan zmage. Na predvečer bakljada, govori itd., drugi dan proslava v Domžalah, katere se je udeležila tudi tukajšnja šolska mladina. /.../ V Jaršah so tudi praznovali 28. obletnico ustanovitve Rdeče armade in sicer 23. februarja 1946. /.../ Dne 18. junija 1946 je bila proslava obletnice smrti M. Gorkega pri Borštarnju.«

1946/1947: »Prvo polletje se je zaključilo 8. februarja skupno s proslavo spomina pesnika Dr. Prešerna. /.../ Med šolskim letom so se vsi državni in narodni prazniki primerno po danih možnih okoliščinah. K proslavam se je vedno pritegnilo vse organizacije kraja: pionirji, aktiv mladine Jarše in Rodica, OF ter AFŽ. Vsaka organizacija je vzela po par točk, vendar največ so imeli vedno pionirji in proslave so uspela v splošno zadovoljstvo.

Proslavili smo:

1. 27. oktobra – obletnica oktobrske revolucije,
2. 29. november – kot praznik proglasitve republike in drugega zasedanja AVNOJ-a,
3. 8. februarja – obletnica smrti slovenskega pesnika Dr. Franceta Prešerna,
4. 27. aprila – proslava ustanovitve OF,
5. 1. maja – praznik dela. Ta dan je šolska mladina z organizacijami postavila kres. Pri kresu se je zbralo vse prebivalstvo. Bili so primerni govori, recitacije in petje pionirjev. Proslava je lepo uspela.
6. 9. maj – praznik zmage. Udeležili smo se skupne proslave Kamniškega bataljona v Trnovem.
7. ob zaključku šolskega leta se je priredila svečana zaključitev šolskega leta.«

1947/1948: »14. septembra je bila svečana otvoritev šolskega poslopja. Do tega dne so bila končana vsa dela pri obnovljenem šolskem poslopju. Pred poslopjem se je zbralo prebivalstvo šolskega okoliša. Ministrstvo za prosveto je zastopal tov. Dolfe Prešeren, okrajni prosvetni instruktor. Zbrano prebivalstvo, predstavnike oblasti, okoliško učiteljstvo je pozdravil predsednik KLO tov. Nahtigal Viljem. Šolski upravitelj Flajs Franc je orisal potek del pri obnovi šolskega poslopja. Besedo je povzel zastopnik ministrstva za prosveto in OLO v Kamniku tov. Prešeren Dolfe, okrajni prosvetni inštruktor. V imenu ministrstva za prosveto je čestital odboru za obnovo šole in prebivalstvu, ki je prvo v kamniškem okraju popolnoma dovršilo delo pri obnovi šolskega poslopja. Omenil je najzaslužnejše tovariše in se jim je v imenu oblasti zahvalil za njihovo prostovoljno delo. Govoril je o pomenu šole in vzgoje za občo korist in ljudski napredek. Nastopil je moški pevski zbor tovarne Induplati v Jaršah. Nastopili so tudi pionirji in ostale krajevne organizacije. Proslava je potekala v splošno zadovoljstvo in zadoščenje ljudstva. S proslavo otvoritve šole se je proslavljalo tudi začetek šolskega leta. /.../ Med šolskim letom so se proslavili naslednji državni in narodni prazniki:

- 27. oktober 1947 obletnica oktobrske revolucije. Proslava je bila v tovarni Induplati v Jaršah. Pionirji naše šole so pripravili skupno proslavo z delavskim sindikatom.
- 29. novembra kot po navadi proglasitev republike in drugega zasedanja AVNOJ-a. Proslavo je priredila samo šolska mladina.

- 27. april proslava ustanovitve OF.
- maja na praznik dela se je šola udeležila okrajne proslave v Kamniku.
- 26. junija je šola sodelovala pri otvoritvi ... združnega doma. Glavni del kulturnega sporeda so izvedli pionirji.«

1948/1949: »29. se je proslavil kot praznik proglasitve republike in drugega zasedanja AVNOJ-a. proslava je bila v tovarni Induplati v Jaršah. Spored proslave so sestavili pionirji naše šole in tovarniški sindikat.

- februarja: spomin stoletnice smrti našega pesnika Franceta Prešerna. Pri proslavi so sodelovale s šolsko mladino tudi krajevne organizacije. Proslava je bila v šoli.
- 27. april: nastanek OF – interna proslava v šoli. Po proslavi so pionirji zažgali kres.
- maj: okoli 50 vaščanov in 20 pionirjev so se udeležili velikih proslav v Ljubljani.«

1949/1950: »Na dan proslave republike smo imeli prvič proslavo v novem združenem domu. Ves spored so imeli šolski pionirji. Nastopili so s posameznimi prizorčki, deklamacijami in petjem. Proslavi so prisostvovali tudi odbori za gradnjo združnih domov v kamniškem okraju. Zaslužni delavci so dobili posebno nagrado in priznanja. 27. aprila in 1. maja so bile proslave v šoli.«

1950/1951: »Bile so v združenem domu v Grobljah. Glavni spored proslav so imeli šolski otroci. Nastopili so s primernimi deklamacijami, pevsкими točkami in igrkami. Dan republike 29. XI. 1950 so uprizorili Berkovo igrko "Skrb in smrt", ob desetletnici OF pa igro v treh dejanjih "Hrastov bog". Obe prireditvi sta dobro uspeli. Pri proslavah je sodeloval tudi pevski zbor Induplati v Jaršah.

Novoletna jelka: Novoletno jelko smo priredili 30. decembra 1950 v združenem domu. OLO Kamnik je prispeval 750 din, KLO Jarše 900 din, RK v Jaršah 1250 din. Mleko v prahu in moko se je porabilo iz šolske mlečne kuhinje. Prireditve je uspela, lahko pa bi boljše, če bi nudile pomoč krajevne organizacije in Krajevni ljudski odbor. Pri teh je bilo zato prireditve premalo zanimanja.«

1951/1952: »Šola je priredila javne proslave za občinstvo šol. okoliša: 29. novembra – Dan republike, 8. marca dan naprednih žena, 1. maja delavski praznik. Otroci so priredili primerne igrice z deklamacijami in petjem. Pri proslavah dneva vstaje 22. junija šola ni sodelovala, ker so bile počitnice. Novoletna jelka: Priredili smo jo 30. decembra v Grobljah v združenem domu. Uspela je prav dobro. Članice OFŽ so napravile nabiralno akcijo na vasi, nabrale so precej prostovoljnih prispevkov (jajca, moko, maščobo in sadje). Odbori OF so prispevali 8577 din. Tovarna Induplati v Jaršah 90 paketov za šolske otroke. V celoti se je prispevalo 220 paketov. Bili so vsi enaki. Paketi poslani iz tovarne so se razdelili med vse otroke enako. Otroci so peli narodne in partizanske pesmi. Uprizorili so enodejanko "Posvetovanje dedka mraza" združni dom je bil poln otrok. Obdarovanih je bilo 220 otrok. V poštev so prišli vsi otroci od 2. do 14. leta. Tovarna Induplati v Jaršah je priredila Novoletno jelko za otroke tovarniških delavcev. Tu je dobil vsak otrok paket s sladčicami in 4 m blaga za spodnje perilo. Več otrok je bilo obdarovanih v tovarni in v združenem domu.«

1952/1953: »Dan Republike smo proslavili 29. novembra skupno z delavskim kolektivom s tovarne Induplati v Jaršah. Nastopali so delavci in pionirji z recitacijami, petjem in prvič so nastopili pionirji s telovadnimi točkami. Pionirji so imeli skupno deset točk. Proslava je uspela prav dobro, navzočih je bilo preko 600 ljudi.

8. marca – dan borbenih žena – smo tudi proslavili v tovarni skupno z delavskim kolektivom. Povabljeni so bile vdove in matere padlih partizanov.

1. maja smo se udeležili skupno občinske proslave v Domžalah.

Novoletna jelka: Priredili so jo v tovarni Induplati v Jaršah. Program se je ? ves zadnji teden v letu 1952. prvi je nastopil pionirski odsek telovadnega društva Partizan z igrko "Janko in Metka", slavilo je gostovanje lutkovnega gledališča iz Ljubljane z igrko "Zgodba Peteršiljkove Jule", temu pa igrlec Ljubljanskega gledališča s pripovedovanjem raznih pravljic, šaljivih doživljajev s petjem, telovadnimi nastopi – zadnji dan pa so glasovali otroci mladinski ?. Ob zaključku tedna se je obdarovalo otroke. Za otroke tovarniških delavcev je prispevala tovarna, za otroke iz Jarš pa so se nabirali prispevki po vasi. Za slednje je dala tovarna 6000 din. Vse priprave je vodil posebni odbor v tovarni, član tega odbora je bil tudi tuk. šol. upravitelj. Ves teden je potekal v zadovoljstvu otrok in njihovih roditeljev. – Vse dni v tednu so bili prostori tovarniške dvorane polni otrok iz Jarš in bližnje okolice. – Tovarniški avtobus je pripeljal celo otroke iz Moravč. Vse stroške je nosila tovarna, kar je lep dokaz, kako uprava tovarne in delavski kolektiv podpirata vzgojo in napredek naših otrok.«

1953/1954: »Tudi letos smo imeli prostore skupno s tovarniškim delavstvom v tovarni Induplati v Jaršah. 29. novembra smo proslavili Dan republike. Pionirji so nastopili s telovadbo, recitacijami in petjem. 8. marec dan naprednih žena. Proslavo smo priredili skupaj s slušateljicami višje gospodinjske šole v Grobljah. Ta dan je bil zaključek trimesečnega gospodinjskega tečaja, ki je bil za žene in dekleta tuk. šol. okoliša v Grobljah. Bila je tudi razstava raznega peciva, kar so spekle tečajnice. Po proslavi se je pecivo prodalo. Proslava je kar dobro uspela. 1. maja je bila skupna proslava v Domžalah. Ta dan je delavstvo prirejalo razne izlete, zato so krajevne proslave odpadle.

Novoletna jelka: Se je priredila v Domžalah za vse šole občine Domžale. Pripravljen je bil otroški sejem. Prodajali so slaščice, igrače in knjige za otroke po nižanih cenah. Isto so organizirale tovarne in razna podjetja v Domžalah, ki so krila tudi stroške s pripravami in tudi z denarnimi prispevki so pripomogla, da so otroci kupovali pod povprečnimi cenami v trgovinah. Podjetja so odstopila brez dobička. Dedek Mraz je prihajal tri dni in obdaroval razne otroke in partizanske sirote. Vse te dni je kino v Domžalah vrtel film "Kekec" – za otroke ni bilo vstopnine. Tovarna Induplati je še posebej obdarila otroke delavcev, ki delajo v tej tovarni. Otroci so dobili po 4 m platna za razno perilo.«

1954/1955: »Praznovali smo jih skupno s tovarno ali pa smo se udeležili javnih proslav v Domžalah. 29. novembra 1954 smo imeli za učence interno proslavo. Tega dne zvečer pa je bila javna proslava v tovarni. V letu 1955 so bile proslave posvečene desetletnici osvoboditve. 1. maja je bila javna manifestacija v Domžalah. V Ljubljani so bile vojaške parade in parade telesnovzgojnih organizacij. Teh se je udeležilo več ljudi iz Jarš. 24. maja so se otroci udeležili Titove štafete, ki je tekla skozi Jarše. 25. maja na rojstni dan maršala Tita smo imeli športni dan. Šli smo v Domžale, kjer so imeli učenci raznih organizacij – iz gimnazij in obrtnih šol telovadne nastope in to učencev iz celega okraja Ljubljana-okolica. 10. maja so okoliške šole priredile skupni izlet na Rašico, iz naše šole sta šla 3. in 4. razred. Zbralo se je okoli 2000 otrok. Bili so telovadni in pevski nastopi. Partizani borci, ki so v teh krajih sodelovali v borbi proti okupatorju, so otrokom pripovedovali o svojih doživljajih od leta 1941 do konca vojne.

Novoletna jelka: Novoletno jelko smo imeli 26. decembra v združenem domu na Viru za vse učence občine Domžale. Dvorana je bila nabita otrok. Nastopilo je lutkovno gledališče iz Ljubljane z igrico "Tri zgodbe" F. Milčinskega. Stroške je plačala tovarna Vata na Viru. 28. in 30. decembra so dijaki domžalske gimnazije uprizorili igrico "Janko in Metka"- 28. v Domžalah, 30. na Viru, na stroške šole. -31. decembra je bil otroški sejem v Domžalah, kamor je prišel tudi dedek Mraz. Vse prireditve je organiziralo društvo Prijatelj mladine v Domžalah. Obdarovani so bili vsi otroci. Tudi tovarne so obdarovale še posebej otroke tovarniških delavcev in partizanske sirote.«

1955/1956: »V tem šolskem letu je šola proslavljala državne praznike interno za učence. Javne proslave so bile v Domžalah. Svečano sta bila proslavljena 29. november – Dan republike in delavski praznik 1. maja.

Novoletna jelka: Posebnih prireditev za našo šolo ni bilo. Bile so skupne prireditve v Domžalah. Obdarovani so bili revnejši otroci – ZB je obdarovala partizanske sirote. Nagrajene so bili s čevlji, obleko, nekatere pa so dobile denarne nagrade.«

1956/1957: »Novoletna jelka: Občina Domžale je prispevala za novoletno jelko tukajšnji šoli 13.000 din. Po sklepu šolskega odbora in sporazumom z učiteljskim svetom smo peljali otroke v Mestno gledališče Ljubljana. Gledali so predstavitev otroške igrice Srce igračk. Za prevoz otrok je dala tovarna Induplati brezplačno avtobus. V tovarni Induplati so imeli lutkovno predstavo Hudobni graščak. Lutkovno gledališče je prišlo iz Ljubljane. Dan praznika je bila kinopredstava za otroke. Pred tem pa še predstava v šoli. Slednje je organizirala Občina Domžale. Večina staršev naših otrok je zaposlena v tovarnah, kjer so bili otroci tudi obdarjeni. Še posebej so bili nagrajeni otroci, ki so člani Partizana. Novoletna jelka je vsekakor dobro uspela v zadovoljstvo in veselje otrok.«

»Državni prazniki: Državne praznike 29. novembra in 1. maja je šola praznovala skupno s Partizanom v Jaršah. 1. maja so otroci uprizorili igrico Mezinček, sledili so telovadni nastopi vseh skupin Partizana. Pel je tovarniški pevski zbor. Proslave so lepo uspeli. Dvorana v združenem domu je bila polna. – Pouka prosto je bilo od vštetelega 27. aprila do vštetelega 2. maja 1957. žal, 1. maja je močno deževalo, odpadli so vsi predvideni izleti v Kolovec, kjer je bila odkrita plošča na Lukovi partizanski bolnici.«

1957/1958: »7. XI. 1957 je bila proslava 40-letnica Oktobrske revolucije v tov. Induplati, pri kateri je sodelovala tudi naša šola. Bil je kratek nagovor, nastopil je pevski zbor, recitacije otrok, sledil je film »Lenin v oktobru«. **29. novembra** je bila skupna proslava s tovarno Induplati. Bila je telovadna akademija, nastopile so vse telovadne skupine ob sodelovanju Partizana iz Ljubljane. Proslava je prav

dobro uspela. **1. maja** smo priredili interno proslavo za otroke. Sprejeli smo cicibane 1. razreda v pionirsko organizacijo. Otroci so nastopili s petjem, recitacijami, sledila je zaprisega cicibanov in končno obdaritev novih pionirjev. Sprejem so pripravili otroci otrokom.

Novoletna jelka: To leto je prevzela našo šolo tovarna Induplati in je ona obdarila vse otroke. Otroci so dobili pakete s sladkarijami, sadjem, bonboni in drugo. V tem letu so tovarne v občini prevzele razne šole. Za oddaljene šole je poskrbel občinski odbor SZDL. Nagrajeni so bili vsi otroci v občini.«

1958/1959: »Po vsej državi se je v tem letu proslavljala 40-letnica jubileja Zveze komunistov Jugoslavije in SKOJ-a. po republikah, okrajih, občinah in tovarnah so bili posebni odbori, ki so vodili potek proslav o revolucionarnem delu KPJ in SKOJ-a. V Občini Domžale je bil predavateljski aktiv, ki je študiral sedmi kongres ZKJ. Člani kolektiva so predavali na sestankih krajevnih ZKJ in delavstvu po tovarnah. Teh predavanj se je udeleževalo učiteljstvo vseh šol. Tudi naša šola je imela svoj program:

- 1) 24. aprila smo imeli skupno proslavo v tovarni Induplati v Jaršah. Nastopili so člani Partizana in pionirji naše šole. O pomenu proslave je govoril tov. Lah Avguštin, predstavnik Svata za ... OLO Ljubljana. Proslava je lepo uspela.
- 2) 9. maja so šli naši otroci v Kolovec, kjer so si ogledali Lukovo partizansko bolnico. Otrokom je pojasnjeval o tej bolnici tov. Pirš Luka iz Radomelj, ustanovitelj te bolnice. Ta dan je bilo v Kolovcu več šol iz bližnje okolice.
- 3) V 3. in 4. razredu so se učenci naučili peti Internacionalo.
- 4) Učni načrt se je toliko spremenil, da so učenci stopnji primerno spoznali delo KPJ in SKOJ-a in razumeli pomen proslav.
- 5) Po razredih so pisali šolske in domače naloge v zvezi z delom KPJ in SKOJ-a. proslave se bodo zaključile na državni praznik 29. novembra 1959.

Učiteljstvo je pri mesečnih konferencah obravnavalo tukajšnjo proslavo in sestavljalo mesečni program. Novoletna jelka: Za Novoletno jelko so bili obdarjeni vsi otroci, tudi predšolski. Dedek Mraz je prišel v šolo. Občina Domžale je dala v ta namen tudi šoli 25.000 din, kar pride na otroka 200 din. naročili smo za vsakega otroka slaščic v navedeni vrednosti. Otroci so imeli lutkovno predstavo Zmešnjave v tov. Induplati. V šoli so imeli tudi otroška filma. Tudi v Domžalah so bile posebne kinopredstave za otroke. Vstopnine ni bilo.

Proslave: Proslavljali smo 29. november v tovarni Induplati. Nastopili so delavci in pionirji. Za delavski praznik 1. maja so bili izleti v razne kraje bližnje in daljne okolice.«

1959/1960: »Novoletna jelka: Za novoletno jelko je prispeval sindikat tovarne Induplati 12.000 din, SZDL Jarše 10.000 din, občinski odbor SZDL Domžale 16.000 din, skupaj 38.000 din. otroci so prispevali 9700 din. tako smo imeli na razpolago za obdaritev otrok 46.700 din. vsak otrok je dobil paket v vrednosti 350 din. prireditvev je bila za predšolske in šolske otroke v tovarni Induplati Jarše. Nastopili so učenci II. osnovne šole iz Domžal s primerno interno predstavo. Prireditvev je dobro uspela. Dedek Mraz je hodil po vseh šolah občine Domžale.

Proslava 29. novembra: za proslavo tega dne je vsak razred pripravil dve točki – petje in recitacije. Partizan Jarše pa je pripravil telovadni nastop. Program je bil različen, petje, recitacije in telovadba in je dobro uspel.

Dan mladosti: Proslavljali smo ga 25. maja na rojstni dan maršala Tita. Na predvečer, 24. maja, je bila telovadna akademija Partizana Jarše v tovarni Induplati. Nastopili so vsi od cicibančkov, pionirjev, mladincev in članov. Akademija je bila dobro pripravljena in občinstvo je bilo z nastopom povsem zadovoljno. 25. maja so nastopile vse šole Občine Domžale v Domžalah. Predpisane so bile skupne vaje, katere je pripravil Svet za telesno vzgojo Občine Domžale in iste so vadile vse šole. Nastop je uspel in tako je mladina proslavila rojstni dan maršala Tita.«

1960/1961: »Dan republike smo proslavili skupno z delavskim kolektivom tovarne Induplati. Šola je prispevala primerne prizorišču pevske točke in recitacije o dnevu republike. Sčasoma je na to proslavo povabila borce in voditelje iz političnega vrha v Ljubljani. Proslava je dobro uspela.

Novoletna jelka: Vsak otrok je prinesel 150 din, 150 din pa je dal odbor SZDL Domžale. Otroci so dobili darila v vrednosti 300 din. obdaritev je bila v dvorani kina Jarše. Obdarovani so bili rudi predšolski otroci.

Dan vstaje – proslave: 21. julija zvečer je bilo v Ljubljani dvajsetletnica vstaje slovenskega naroda proti okupatorju in v spomin, ko so počile prve puške upora 1941. leta. To je bila veličastna proslava, kakršne še ni doživelo glavno mesto Slovenije. V Ljubljani se je zbrala petina Slovencev, saj je bila Ljubljana žarišče upora proti fašističnim osvajalcem. Govoril je Leskovšek Franc – Luka. Orisal je v glavnih

potezah organizacijo upora in borbe proti okupatorju – Tudi iz Jarše je vozil poseben vlak v Ljubljano delavce tovarne Induplati in prebivalce Jarš in bližnje okolice. Podobne proslave so bile v vseh republikah Jugoslavije. V letu 1961 se je tudi po šolah posvečala vsa pažnja 20-letnici revolucije, tako da bi mladina poznala in pravilno cenila najtežje dni naše zgodovine.

19. maja je Zveza borcev Jarše odkrila spominsko ploščo na Rodici – pri Lebanu tov. Skoku Antonu, kateri je bil ustreljen pred 20 leti. Bil je prvi aktivist OF, viden in ustreljen na pragu doma od gestapovcev 19. maja 1941. K odkritju plošče so se zbrali prebivalci Jarš in bližnje okolice. Govorila je Mira Sveh...ova. Žal, da je bilo slabo vreme. Tudi otroci naše šole so prisostvovali odkritju plošče. Kupili smo lep venec in ga položili pred ploščo. Vence so položile vse organizacije v kraju. Po odkritju plošče so z avtomobilom odpeljali vence na Homec, kjer je grob Skok Antona.«

1961/1962: »Kakor vsako leto smo tudi letos proslavili 29. november 1961 skupno z delavskim kolektivom Induplati v tovarniški dvorani v Jaršah. Prav tako 7. marec. Druge proslave je šola proslavila z internimi prireditvami po razredih ali skupno za učence vse šole. 29. XI. Smo tudi sprejeli cicibane v pionirsko organizacijo. Otroke smo lepo pogostili.

Imeli so šolski pevski zbor in dramski krožek. Nastopili so 29. IX. 1961 in 8. marca 1962 v združenem domu v Grobljah.

Novoletna jelka: Kakor vsako leto je tudi letos bila proslava v dvorani tovarne Induplati. Občinski odbor SZDL v Domžalah je dal 30.000 din za kolektivno darilo šolskim otrokom. Kupili smo razna učila in za 10.000 din žoge za različne igre. Osebo so bili obdarovani samo predšolski otroci, kateri so dobili v vrednosti za 200 din razne slaščice.«

1962/1963: »Kakor običajno vsako leto. 29. novembra s tovarno Induplati skupno s telovadnim društvom Partizan. Otroci so nastopili z zbornimi recitacijami, petjem, razni prizorčki. Partizan pa je dal telovadne točke. Po proslavi je bil sprejem cicibančkov v pionirsko organizacijo. Po sprejemu je bila pogostitev novih pionirjev v tovarniški restavraciji. 8. marca je šola imela nastop v združenem domu v Grobljah. Proslavi so prisostvovala žene iz Jarš in Rodice. 1. maja smo bili na proslavi v Domžalah.«

ŠOLSKI IZLETI

1944/1945: Ker je bilo šolsko leto dolgo le pet tednov, šolskih izletov ni bilo.

1945/1946: »Dne 4. junija 1946 je bil skupni izlet na Dobeno za tukajšnjo šolsko mladino.«

1946/1947: »10. junija 1947 je šola priredila šolski izlet za vse učence na Dobeno. Izlet je dobro uspel.«

1947/1948: »2. aprila 1948 smo z učenci 3. in 4. razreda napravili izlet v Postojnsko jamo. Pridružili smo se osnovni šoli Domžale. Izlet je dobro uspel.«

1948/1949: Ni podatkov.

1949/1950: »Dan pred zaključkom šolskega leta 23. junija 1950, smo priredili šolski izlet v Vrbo na Gorenjskem, rojstno vas pesnika Franceta Prešerna. Izlet je uspel prav dobro. Izleta so s udeležili učenci III. in IV. razredov.«

1950/1951: »Prvi in drugi razred sta šla v Kamniško Bistrico, tretji in četrti razred pa v Vintgar – Bled – Lesce. Na Gorenjsko smo šli skupno s šolami Radomlje, Rova in Trzin. Izleti so prav dobro uspeli.«

1951/1952: Ni podatkov.

1952/1953: Ni podatkov.

1953/1954: »Tovarna Induplati je priredila več izletov s pionirji z avtobusom v bližnjo okolico.«

1954/1955: »12. junija so se pionirji – telovadci udeležili slovenskega izleta "Partizan" v Kopru. 10. maja so okoliške šole priredile skupni izlet na Rašico, iz naše šole sta šla 3. in 4. razred. Zbralo se je okoli 2000 otrok. Bili so telovadni in pevski nastopi. Partizani borci, ki so v teh krajih sodelovali v borbi proti okupatorju, so otrokom pripovedovali o svojih doživljajih od leta 1941 do konca vojne.«

1955/1956: Niso omenjeni.

1956/1957: »Zadnje dni pouka smo priredili izlete z avtobusom, katerega je dala brezplačno na razpolago tovarna Induplati v Jaršah in to na prošnjo pionirjev in šolskega upraviteljstva. IV. razred je bil v Predjamskem gradu, Postojni in v Postojnski jami. Na povratku smo se ustavili v Ljubljani in si ogledali prometna sredstva na Gospodarskem razstavišču. Izlet je dobro uspel, čeravno je ves dan deževalo. I. in II. razred sta bila v Ljubljani, III. razred pa je šel preko Ljubljane k Zbiljskemu jezeru. Športni dnevi so v tem letu odpadli, kakor tudi telovadba v I. polletju in to zaradi nevarnosti meningitisa, to pa po načelu zdravnikov – otroci naj se izogibajo vsakih naporov.

1957/1958: »V mesecu juniju so priredili izlet vsi razredi: I. in II. razred sta šla v Iški Vintgar, III. razred v Kamniško Bistrico in IV. razred v Postojnsko jamo in Predjamski grad. I. in II. ter IV. razred so se peljali s tovarniškim avtobusom.«

1958/1959: »Daljših izletov v tem šolskem letu nismo imeli. Šli smo s IV. razredom na Šmarno goro, III. razred v Kamniško Bistrico, I. in II. razred pa v Ljubljano. Športne dni so imeli v bližnji okolici.«

1959/1960: »Na prošnjo tukajšnjega šolskega odbora je tovarna Induplati dovolila, da so nabrali učenci tukajšnje šole staro železo okoli tovarne. Dale jim ja tudi nekaj starega arhiva – papir. Vse to so učenci pobrali in dobili za vse 39600 din. Ta denar so delno porabili za šolske izlete. Tretji in četrti razred sta šla v Novo Velenje z avtobusom Tovarne papirna na Količevem, prvi in drugi razred pa v Ljubljano, na Urh, kjer so si ogledali spomenik žrtvam fašizma ter preko Zbilj in Vodice domov. Izleta sta dobro uspela v razvedrilo in veselje šolske mladine. Za prvi in drugi razred je dala avtobus tovarna Induplati Jarše.«

1960/1961: »V mesecu juniju smo imeli izlete za vse razrede. Prvi in drugi razred sta se peljala na Polževo, tretji razred isto, četrti razred v Postojno, peti razred pa v Maribor in na Pohorje. Tovarna Induplati je dala na prošnjo pionirjev avtobus za vse razrede po znižani ceni (30 din od km). V ta namen nam je dala tudi staro železo, otroci so tega nabrali okoli tovarne, ga prodali in dobili 17.215 din. Nabrali smo tudi stari papir in dobili 2040 din. S tem smo krili stroške avtobusa. Izleti so dobro uspeli in v zabavo in veselje otrok. Športne dni smo imeli trikrat v bližnjo okolico.«

1961/1962: »V mesecu juniju smo priredili izlete za vse razrede. Prvi razred je bil v Ljubljani, drugi in tretji razred v Kranj, četrti razred v Izlake, peti razred na Turjak. Za izlete smo dobili avtobus tovarne Induplati po znižani ceni - 75 din na km. Športne dni smo imeli trikrat v bližnjo okolico.«

1962/1963: »V mesecu juniju smo priredili šolske izlete. Tovarna Induplati nam je nudila avtobus po znižani ceni. Peti, četrti in tretji razred so šli v Postojno v Postojnsko jamo in Predjamski grad. Peti razred je šel sam, tretji in četrti razred pa skupaj. Drugi razred je šel v toplice Izlake, prvi razred pa v Ljubljano. Izleti so dobro uspeli. Nadvse so bili otroci navdušeni nad Postojnsko jamo.«

ŠOLSKE ORGANIZACIJE

1944/1945: »Šolskih organizacij ni še bilo ustanovljenih. Pač pa je bila v kraju že Zveza mladine in Zveza protifašističnih žena.«

1945/1946: »Med letom je bilo tudi dopisovanje pionirske organizacije z drugimi šolami.

Za šolo Zalog pri Komendi (za gradnjo) se je nabralo 425 din 50 p. Na šoli je bila pionirska organizacija in DRK (Društvo Rdečega križa). /.../ Med letom je bilo več nabiralnih akcij, n. pr. semenski krompir za požgano vas Zlato Polje itd.«

1946/1947: »P. RKS je vodila tov. Kovač Ana, mladinski pevski zbor pa učiteljica Flaajs Cvetka. /.../ V pionirski organizaciji so bili vpisani skoraj vsi učenci. Skupno število 95. pionirke je vodila mladinka tov. Stele Eli, pionirje pa mladinec tov. Nussberger Oskar. Sestanke so imeli ob nedeljah, vendar se je opazalo, da so voditelji hodili na sestanke premalo pripravljeni. Sestankom je večkrat prisostvoval tudi šolski upravitelj. V zimskem času so otroci smučali, v poletnem času pa so vadili v nogometu. Premalo pa se je posvečalo pažnje študijskim krožkom in duševni zgrajenosti otrok. P RKS je imel 98 članov. Sestanke in organizacijo je vodila učiteljica tov. Kovač Ana.«

1947/1948: »V pionirski organizaciji je bilo vpisanih 82 učencev. Manjkal je pionirski voditelj, radi tega delo pionirjev ni bilo dovoljno. Sestanki so bili neredni. Dobro so se izkazali pionirji pri gradnji združnega doma. Pri pionirskem društvu je bilo proglašanih 7 pionirjev naše šole za udarnike. Najboljši pionir je bil Juhant Jožko, učenec IV. razreda, ki je napravil pri gradnji združnega doma 132 udarniških ur. Dobil je pohvalo okrajnega pionirskega štaba. V PRKS je bilo včlanjenih 76 otrok. Seje in sestanke so bili po potrebi.«

1948/1949: »Pionirsko organizacijo je v tem letu vodila tov. Osolin Mimi. Vpisanih je bilo 59 učencev. Sestanke so imeli ob nedeljah dopoldne. Sestankov so se udeleževali pionirji neredno. Proti koncu šolskega leta se je stanje izboljšalo. Imeli so razne igre na prostem, kar je bilo za pionirje bolj vabljivo. V pomladku RKS so bili včlanjeni vsi otroci. Seje so bile po potrebi.«

1949/1950: »Manjkal je pionirski voditelj – vse delo je poznalo voditi učiteljstvo, zato se je organizacije držal šolski vpliv in otroci niso bili sproščeni, kakor bi morali biti. Najbolj so se obnesli učni krožki. Krajevna mladina – dorasle šoloobveznost – ni pionirjem posvečalo najmanjše pozornosti.«

1950/1951: »V tem šolskem letu je bila reorganizacija pionirjev. Otroci so se razdelili v skupine po zanimanju. Pri nas so bile ustanovljene pevska, dramatična in vrtnarska skupina. Prvi dve sta bili se dobro obnesli, medtem ko zadnja ni delovala. Učiteljstvo je bilo z razrednim delom prezaposleno, da bi

moglo posameznim grupam posvečati dovoljno pažnjo. Ostale mladinske organizacije v tem letu niso delale.«

1951/1952: »Pionirji so tudi v tem šolskem letu delovali v krožkih. To je mnogo pripomoglo k boljšim uspehom v razredih. Dobro je delala dramatska ? ; priredila je dve lepo uspeli prireditvi. Ostale mladinske organizacije so delno sodelovale pri proslavah državnih praznikov – drugače v tem šolskem letu niso delale.«

1952/1953: »V tovarni Induplati so s tem šolskim letom ustanovili telovadno društvo Partizan. Pionirji so imeli telovadbo dvakrat tedensko. Redno je hodilo k telovadbi 45 otrok. Potrebno orodje in copate je nabavila tovarna za vse otroke. Napravili so tudi izlete z avtobusom v Ljubljano in na Reko. Ti izleti so dobro uspeli. Na šoli je bil pevski zbor in dramatska družina. Nastopali so ob proslavah državnih praznikov.«

1953/1954: »Pri telovadnem društvu "Partizan", tovarni Induplati v Jaršah so tudi letos sodelovali učenci tukajšnje šole. Telovadbo so imeli dvakrat tedensko. Otroci iz Rodice pa so hodili k telovadbi v Domžale. Redno je hodilo k telovadbi 47 otrok tuk. šole. Tovarna Induplati je priredila več izletov s pionirji z avtobusom v bližnjo okolico. Sodelovali so tudi pri okrajnem nastopu Partizana v Kamniku in republiškem nastopu v Ljubljani. Imeli smo tudi dramski odsek in pevski zbor, ki sta nastopala ob proslavah državnih praznikov. Dobro so delali učni krožki, kjer so boljši učenci pomagali pri posameznih predmetih slabšim učencem.«

1954/1955: »Telovadno društvo "Partizan" v Induplati v Jaršah je imelo prvi javni nastop v mesecu aprilu v združenem domu v Grobljah, ki je prav dobro uspel. Sodelovali so telovadci iz Mengša in iz Ljubljane. Posebno priznanje so imeli ljubljanski telovadci. Tovarna Induplati je med semestralnimi počitnicami organizirala smučarski tečaj za pionirje bližnje okolice na Mali planini. Tega tečaja se je udeležilo 21 pionirjev naše šole. 12. junija so se pionirji – telovadci udeležili slovenskega izleta "Partizan" v Kopru. Na vzhodni strani od tovarne Induplati so začeli v tem šolskem letu urejati novo telovadišče, ki bo eno najlepših v bližnji okolici; - otroci so se redno udeleževali telovadbe po enkrat tedensko. Vadili so mlajši nameščenci v tovarni. Otroci iz Rodice so hodili k telovadbi v Domžale.«

1955/1956: »Telovadno društvo Partizan Jarše: je v tem letu dobro delovalo. Pionirje so vadili nameščenci tovarne Induplati. Letos so imeli nastop na letnem telovadišču 8. julija, ki je dobro uspel. Sodelovala so tudi sosednja društva iz Mengša in Domžal ter Ljubljane. Društvo v Jaršah je razvilo nov prapor. Otroci naše šole se z veseljem udeležujejo telovadbe. Večkrat naredijo s tovarniškim avtobusom izlete v bližnjo okolico. Nastopili so tudi v Ljubljani. Društvo ima svoj pevski zbor, folklorno in dramsko družino. Imajo več nastopov. Tu se kulturno udeležujejo delavci tovarne Induplati.«

1956/1957: »Partizan Jarše in prosvetno delo: Prosvetno društvo Vilko Rožič se je razsulo in so se vsi člani priključili Partizanu Jarše. Prosvetno delo v tem letu je zaživelo. Največ uspeha so imeli z uprizoritvijo Jurčičeve spevoigre Domen. Ponovili so jo 9-krat, 5-krat v Jaršah, 4-krat so pa gostovali v bližnji okolici. Tudi telovadne skupine so se pripravljale na nastop v Ljubljani ob priliki izleta Partizana Slovenije. Bil je prve dni julija in temu nastopu je prisostvoval tudi maršal Tito. Tudi on se je s sobotnem uspehom nastopov pohvalno izrazil. Nastopile so vse športne panoge.«

1956/1957: O tem ni zapisa.

1959/1960: Ni omembe.

1960/1961: Otroci so redno hodili k telovadbi k Partizanu Jarše in Domžale. Jaršani v Jarše, Rodičani v Domžale. Prvo leto so starši ovirali otroke, število otrok, ki redno obiskujejo telovadbi, se veča. Partizan Jarše je pripravil tem uspelo telovadno akademijo ob 20-letnici revolucije.

1961/1962: Pionirska organizacija: V letošnjem letu, ko se dejavnost pionirjev odvija v glavnem na športnem polju, so se vključili v J. P. J. tudi naši pionirji. Smoter je bil, da se naši pionirji udeležijo v različna športna tekmovanja. Ne samo, da so vključeni v jarški ali domžalski Partizan, kjer so imeli različne nastope, tudi na sami šoli smo imeli različna tekmovanja. Imeli smo medrazredna tekmovanja »med dvema ognjema«, na šahovskem? tekmovanju smo dobili prvaka šole, imeli smo atletske tekmovanje v treh disciplinah, skok v višino, daljino in metanje krogle. Na Dobenu smo v okviru športnega dne izvedli smučarsko tekmovanje (IV. IN V. razred) v smuku za sankarje in smučarje. Sodelovali smo tudi na tekmovanju v občinskem merilu »med dvema ognjema« in v občinskem šahovskem prvenstvu. Stalno so pionirji urejali šolsko okolico. Imeli so šolski pevski zbor in dramski krožek. Nastopili so 29. IX. 1961 in 8. marca 1962 v združenem domu v Grobljah.«

1962/1963: Ni omembe.